2 9 09 94

Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

20 сентябрь, сешанба, 1994 йил
Сотувда эркин нархда. № 184 (932)

ИШОНЧ ЁРЛИҚЛАРИ ТОПШИРИЛДИ

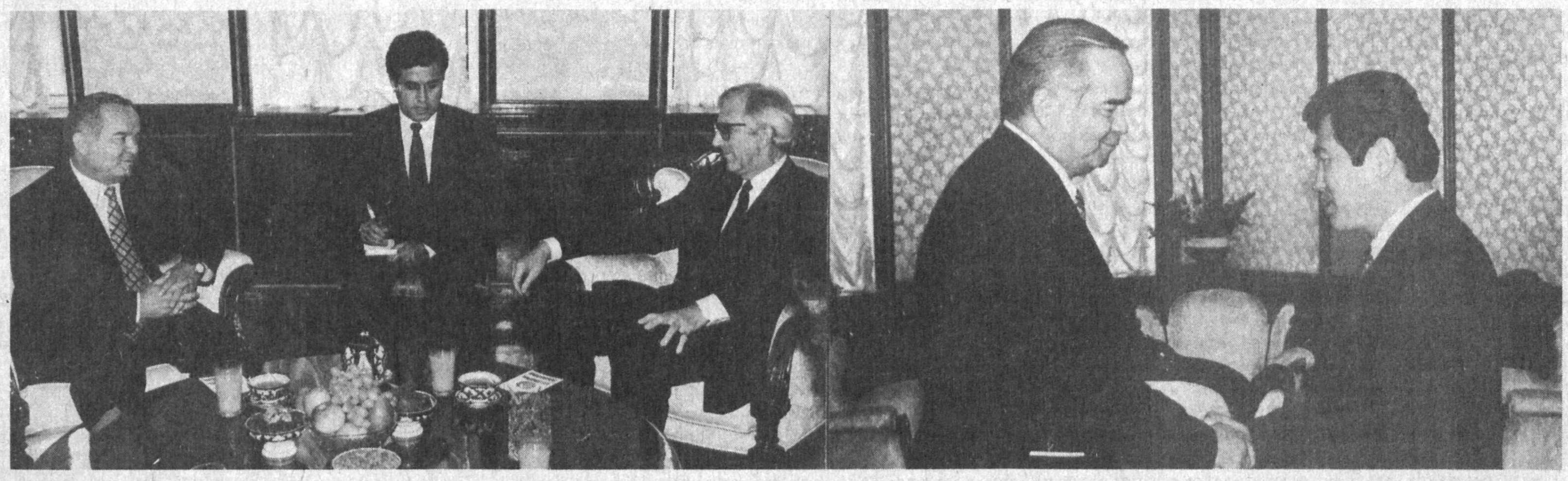

СУРАТЛАРДА: қабул пайти.

Р. ШАГАЕВ олган суратлар. (ЎзА).

19 сентябрь куни мамлакатимиз Президенти Ислом Каримов Янги Зеландиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Эдвард Ричард Вудзни қабул қилди.

Элчи ишонч ёрлиғини топширар экан, икки мамлакат ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш учун бор куч-ғайратини сафарбар этишини маълум қилди.

Ўзбекистон раҳбари элчини ғоят масъулиятли ва шарафли вазифа билан қутлаб, бундан буёнги фаолиятига муваффақият тилади.

***

Шу куни Ислом Каримов Корея Халқ Демократик Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси этиб тайинланган Ким Ир Хекдан ҳам ишонч ёрлиғини қабул қилиб олди.

Ким Ир Хек ўз мамлакати билан азалий дўстлик ришталарига эга бўлган Ўзбекистонга элчи этиб тайинланганидан мамнуният изҳор этди.

Ўзбекистон Президенти икки мамлакат ўртасидаги ўзаро манфаатли муносабатларни ривожлантиришга элчи муносиб ҳисса қўшади деб умид билдирди.

Ишонч ёрлиқларини топшириш маросимларида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комилов иштирок этди.

(ЎзА).

• Ишонч ёрлиғи топширилиши муносабати билан

ЯНГИ ЗЕЛАНДИЯНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ

ЭДВАРД РИЧАРД ВУДЗ

1941 йил 20 сентябрда Греймутда туғилган. 1961 йилда Кантербери университетининг коллежини, 1965 йилда Оксфорд университетини тугатган.

1966 – 1968 йиллар – саноат ва савдо департаментининг савдо алоқалари бўлими ходими

1968 – 1972 йиллар – Янги Зеландиянинг Римдаги элчихонасида 2-котиб, Италия

1973 йил – Янги Зеландия Ташқи ишлар вазирлиги иқтисодиёт бўлими мудири ёрдамчиси

1974 йил – Янги Зеландия Ташқи ишлар вазирлиги Африка ва Яқин Шарқ бўлими мудири ёрдамчиси

1975 – 1977 йиллар – Янги Зеландиянинг Эрондаги элчихонасида 1-котиб

1977 – 1979 йиллар – Баҳрайнда Бош консул

1980 – 1981 йиллар – Янги Зеландия Ташқи ишлар вазирлиги ташқи ёрдам бўлими мудирининг ўринбосари

1982 – 1984 йиллар – Янги Зеландиянинг Вашингтондаги элчихонасида маслаҳатчи элчи

1984 – 1987 йиллар – Янги Зеландиянинг Эрондаги, айни пайтда Покистондаги элчиси

1987 – 1990 йиллар – Янги Зеландиянинг Грециядаги элчиси

1990 – 1991 йиллар – Ташқи алоқалар ва савдо вазирлигининг Африка ва Яқин Шарқ бўлими мудири

1991 – 1993 йиллар – Ташқи алоқалар ва савдо вазирлигининг ҳамкорликни ривожлантириш бўлими мудири

1993 йилдан шу пайтгача – Россия Федерациясида элчи

1994 йил сентябридан бошлаб ўриндошлик йўли билан Янги Зеландиянинг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси

Уйланган, икки фарзанди бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги матбуот шўъбаси.

• Ишонч ёрлиғи топширилиши муносабати билан

КОРЕЯ ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ

КИМ ИР ХЕК

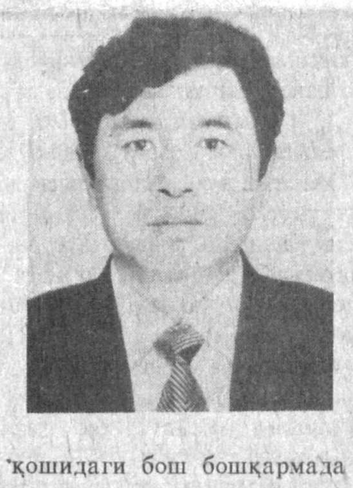

1947 йил 10 июлда Пхеньян шаҳрида туғилган.

1964-1972 йиллар – Пхеньян транспорт бирлашмасида бригадир бўлиб ишлаган

1977 йил – Ким Чек номидаги Пхеньян политехника университетини тугатган

1977 – 1979 йиллар – Ким Чек номидаги Пхеньян политехника университети сектор бошлиғи

1979 – 1989 йиллар – Фан ва техника давлат қўмитаси қошидаги бош бошқармада йўриқчи, катта йўриқчи, бўлим мудири, бошлиқ ўринбосари

1989 – 1994 йиллар – Фан ва техника давлат қўмитаси раисининг ўринбосари

1994 йил сентябридан бошлаб – Корея Халқ Демократик Республикасининг Ўзбекистон Республикасидаги фавқулодда ва мухтор элчиси

1-даражали Давлат байроғи ордени, меҳнат ордени билан тақдирланган, бошқа мукофотлари ҳам бор

Уйланган, икки қизи бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги матбуот шўъбаси

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 19 сентябрь куни Туркия Республикаси давлат вазири Нажмиддин Жавҳарийни қабул қилди.

Суҳбатда Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги ҳамкорликни янада ривожлантириш хусусида фикрлашиб олинди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири А. Комилов, Туркиянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Эрдўғон Ойтун иштирок этди.

(ЎзА).

ЯНГИ КРЕДИТ ЙЎЛИ ОЧИЛДИ

Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг хабарига қараганда, Брюссель шаҳрида Европа Иттифоқи вице-президенти Х. Кристофер мамлакатимиз Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва Миллий банки вакиллари билан 1994-1995 йилларда дори-дармон ва болалар озиқ-овқати сотиб олиш учун Ўзбекистон Республикасига 59 миллион ЭКЮ (72 миллион АҚШ доллари) миқдорида кредит бериш тўғрисидаги битимни имзолаган.

Мазкур битим асосида тузилган шартномаларга биноан шу йилнинг ноябрь-декабрь ойларидаёқ Ўзбекистонга юзлаб хил тақчил дори-дармон, турли-туман тиббий асбоб-ускуна ва жиҳоз ҳамда болалар озиқ-овқати келтирила бошланади.

Мазкур кредит йўлининг очилиши Ўзбекистон аҳолисига тиббий хизматни яхшилаш, чақалоқларни дастлабки пайтданоқ сифатли таом билан таъминлашга хизмат қилади.

МАРКАЗИЙ КЕНГАШ МАЖЛИСИ

Тошкентда "Ватан тараққиёти" партияси марказий кенгашининг мажлиси бўлди. Уни марказий кенгашнинг бош котиби Шавқиддин Жўраев бошқарди.

Мажлисда партия ўз фаолиятини тобора такомиллаштириб бораётгани таъкидлаб ўтилди. Шу билан бирга, партия фаолияти айрим камчиликлардан ҳам ҳоли эмаслиги, уларни ҳамжиҳатлик билан бартараф этиш, жойлардаги ташкилотларнинг ишини жонлантириш зарурлигига эътибор қаратилди.

Партиянинг навбатдан ташқари иккинчи қурултойини чақириш ҳақидаги масала кўриб чиқилди. Қурултойгача партия раиси вазифасини бажариб туриш ВТП марказий кенгашининг аъзоси Анвар Йўлдошев зиммасига юклатилди.

Мажлисда партия фаолиятига оид бошқа масалалар ҳам муҳокама этилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

(ЎзА).

ШОЛИКОРЛАР МАРРАГА ЕТДИ

Қўнғирот туманидаги "Хоразм" жамоа хўжалигининг Ўрол Мамбетов етакчилик қилаётган звено аъзолари республикада биринчи бўлиб давлатга шоли топшириш режасини бажарди.

Миришкорлар 40 гектар майдондан 210 тонна аъло навли "қаҳрабо дон" йиғиштириб олишди. Ҳали далаларда ҳосил чўғи пасайгани йўқ.

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ ЎН ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ

ТЎҒРИСИДА

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси 1994 йил 22 сентябрда соат 10 да Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг мажлислар залида очилади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ

ДИҚҚАТИГА

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари 21 сентябрь куни эрта билан соат 9 дан то кеч 18 га қадар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг мажлислар зали фойесида рўйхатга олинади.

СЕССИЯ ОЛДИДАН УЧРАШУВ

Тошкент вилояти ҳокимлигида шу ҳудуддан сайланган Ўзбекистон халқ депутатлари билан учрашув бўлиб ўтди. Унда шаҳар ва туманлар ҳокимлари, фаоллар, маъмурий ташкилотлар раҳбарлари иштирок этди.

Йиғилишни вилоят ҳокими М. Икромов бошқарди.

Учрашувда республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов XII чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг XVI сессияси кун тартибига киритилган масалалар хусусида маъруза қилди.

(ЎзА).

• Дил изҳори

ЎЗ ХАЛҚИНИ МУНОСИБ ТАҚДИРЛАЁТГАН ЮРТ

ЗУЛФИЯ, Ўзбекистон халқ шоири, "Дўстлик" ордени соҳибаси:

— Мустақиллигимизнинг уч йиллиги тантаналари жуда чиройли халқ байрамига айланиб кетди. У ниҳоятда кўтаринки руҳда ўтди. Ана шу кунларда ўзбек халқининг маънавияти ва маърифатини, миллий қадриятлари ва онгни юксалтириш йўлидаги беқиёс хизматлари учун республикамизнинг бир гуруҳ фаолларини мукофотлаш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони эълон қилинди. Бу халқ ҳаётида яна бир тарихий воқеа бўлди.

Албатта, бундай маънавий рағбатлантириш ўз тақдирини ўзи ҳал қиладиган, ўз халқини ўзи тақдирлайдиган давлат томонидан яратиладиган имконларнинг бир ҳосиласидир. Бу имкон ғуруримизни жуда ошириб юборди.

Шу ерда мен яна бир нарсани таъкидлашни истардим:

Ўзбек халқи ҳаётида биринчи "Мустақиллик" нишони асримизнинг, миллий маданиятимизнинг улкан дарғаси сифатида Абдулла Қодирийга берилди. Бу, биз, ёзувчилар учун катта ифтихордир.

Таъсис этилган "Мустақиллик", "Дўстлик", "Жасорат", "Шуҳрат" нишонларининг ҳаммаси бирбирини тўлдириб, бир-бирини қувватлаб борадиган яхлит тақдирлаш мажмуидир. Шу буюк халқнинг бир фарзанди сифатида мукофотланганлар сафида мен ҳам борлигим билан фахрланаман.

Халқнинг буюклиги, катталиги унинг маънавияти кўлами билан ҳам ўлчанади. Бизнинг ўтмишимиз қадриятларга бой, маданиятимиз дунёга маълум. Тарихимизни кузатсак, ҳамма давр (у қандай тузум бўлишидан қатъий назар) ўз шоирларини, фузалоларини, саркардаларини етказиб берган. Шу нуқтаи назардан қарасак, мукофотланганлар рўйхатида республикамизнинг машҳур фан арбоблари, санъаткорлари, ижодкорлари борлигидан қувонамиз.

Биз ёзувчиларни халқ вакили, халқнинг овози, дейдилар. Мен бугун шу халқнинг бир фарзанди сифатида ҳукуматимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланганларни табриклайман. Табриклашга ўзимни бурчли, ҳақли санайман. Юртимизга тинчлик, халқимизга фаровонлик тилайман.

Бораётган манзилини аниқ кўраётган, нигоҳи тийрак Президентимиз бошчилигида долғалар оша олға сузиб бораётган бу улкан кема сафарининг бароргини берсин!

Ўз туғи, ўз байроғи, ўз мадҳиясига эга ўзбек халқи учун бу илк нашидалар барқарор бўлсин!

Истиқлолимиз боғи тобора гуллайверсин.

Зикир МУҲАММАДЖОНОВ, халқ артисти, "Дўстлик" ордени соҳиби:

— Аввало, саҳнадаги камтарин меҳнатим эътироф этилиб, жонажон Ватанимизнинг юксак мукофотига сазовор бўлганимдан беҳад хурсандман. Бу унвоннинг яна бир қадрли жиҳати шундаки, биз Ўзбекистон мустақиллиги байрами кунларида илк бор нишондор бўлдик. Бундай улуғвор воқеа юртимизда бўлаётган, халқимиз манфаатлари ва келажагини кўзлаб олиб борилаётган инсонпарвар сиёсатининг узвий давомидир.

Ўзбек театр, кино санъати истиқлол боис ўзининг янги ва миллий йўлини топмоқда. Эндиги вазифа, миллий мафкурамизга хизмат қилувчи, ота-боболаримиз қадриятларидан куч олган чинакам санъат асарини яратиш лозим. Айниқса, ўсиб келаётган ёш авлод тарбиясига алоҳида эътибор қаратмоқ жоиз. Мен кўпинча замонамиз қаҳрамони ким, деган саволга жавоб топишга қийналаман. Чунки, мустақиллик халқимиз фарзандларига жуда катта имкониятлар очди. Биз бу имкониятдан самарали фойдалана олишимиз керак. Болаларимизнинг маънавий дунёсини шакллантириш, уларга пухта таълим-тарбия бериш бугунги кунимизнинг энг муҳим вазифасидир. Инсонда ватанни севиш туйғуси, миллий ғурур, меҳнатсеварлик каби улуғвор фазилатлар бўлмас экан, уни комил инсон деб бўлмайди. Комилликка эришган одамда эса чин инсоний фазилатлар мужассам бўлади.

Саҳнада кўплаб халқларга мансуб қаҳрамонлар образини яратганман. Қаҳрамонларимнинг миллати, диний эътиқоди турлича бўлишидан қатъий назар, яхши инсонларни бирлаштириб турадиган эзгу фазилатлар ягонадир. Илло, юздан ортиқ миллат ва элат яшаётган юртимизда тинчлик, осойишталик, дўстлик мангу барқарор бўлсин.

Мастура ЗОКИРОВА, Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туманидаги 21-болалар поликлиникасининг бош врачи, "Шуҳрат" медали соҳиби:

— Бу нишонни мен мамлакатимиз истиқболи йўлида қилинаётган меҳнатлар учун мукофот, деб биламан.

Республика мустақиллигини эълон қилган биринчи кунлардан эътиборан халқимизнинг саломатлиги, соғлом эртаси йўлида қатор-қатор тадбирлар амалга оширилиб келинмоқда. Асосий эътибор касални тузатиш чорасини излаб бош қотиришдан кўра одамларнинг касал бўлмасликлари учун шарт-шароит яратишга қаратилаётганлиги айни муддао бўлмоқда.

Мен раҳбарлик қилаётган кичик жамоа ҳам Президентимизнинг "Соғлом авлод учун" олиб бораётган савобли ва масъулиятли фаолиятини юзага чиқаришда ўз ҳиссасини қўшмоқда. Поликлиникамиз пойтахтнинг эски шаҳар мавзеида яшовчи 21 минг аҳолига хизмат кўрсатади. Хизмат ҳудудимизда олиб борилаётган ободонлаштириш ишлари атроф-муҳитни тобора мусаффолаштираяпти. Бу ҳам, ўз навбатида, болалар орасида касалланиш даражасини пасайтираяпти.

Поликлиникамизда меҳнат қилаётган ҳар бир тиббиёт ходими болалар саломатлигини асраш ва тиклашда анъанавий ва замонавий усуллардан самарали фойдаланишга ҳаракат қилаётир.

Ана шундай завқиёб "ташвишлар" самараларини кўра бошлаган кунларда Президентимизнинг фармони билан мен ҳам тақдирланганлигимни эшитиб беҳад севиндим. Бу хабардан айниқса, дадам уруш ногирони Зокир Ризамуҳамедов янада кўпроқ фахрландилар. У кишининг касби фельдшерлик. Онам эса — ҳамшира. Улар биз 5 фарзанднинг 4 нафарини шифокорлик оламига олиб кирдилар. Ана шу маънода "Шуҳрат" медали мустақил мамлакатимизнинг саломатлик посбонларига берилган мукофот ва Истиқлолимиз истиқболини яратишга қодир соғлом авлод ўстириш йўлида оширилган масъулият, деб биламан.

Эътиқод чорраҳаларида

УМИДЛАРИ САРОБ ЭКАНИНИ АНГЛАГАЧ...

"Эрк" демократик партияси Марказий Кенгаши аъзоси Абдунаби Абдиев ушбу партия сафидан ўз ихтиёри билан чиқишга аҳд қилди. Диққатингизга унинг таҳририятимизга йўллаган мактубини ҳавола этамиз.

Одамзод табиати қизиқ, олисда жимирлаб турган саробга алданиб, ташналигини қондириш учун унга интилгани каби, баландпарвоз гап-сўзларга, ваъдаларга ҳам учади. Улар асослими, бажарилиши ҳақиқатга мосми, ваъда берувчи шоввоз ким, ўз сўзининг устидан чиқишга қодирми, аксариятимиз бу ҳақда ўйлаб ҳам ўтирмаймиз. Вақт ўтиб, сароб сув эмас, жимирлаб инсонни шубҳасиз ҳалокат домига тортаётганини англаб етганимиз каби гапдон, ваъдабоз шоввоз ҳам нодон, вайсақибозлиги билан ўзининг ичида асраган ғаразли мақсадларига йўл очишга уринаётган товламачи эканлигини афсус ва надоматларга тўлган ҳолда англаб қоламиз.

Мен бу ўхшатмани бежиз келтирмаяпман, мени ҳам кўплаб оддий кишилар сингари юзаки ялтироқ "ғояси" билан ўзига тортган, сўнгра асл қиёфасини намоён этиб, таниш-билишларимиз, эл олдида бебурд этиб, халқ назаридан қолдирган, обрў-эътиборимизни туширган "Эрк" демократик партияси ва унинг гапга устаси фаранг раиси Муҳаммад Солиҳ ҳақида сўз юритмоқчиман.

Халқ ҳаммасини билиши керак, мен каби кишиларнинг қандай алданганини ҳам, партияни тузган одамлардан бир гуруҳининг оддий аъзолар юзига оёқ босиб, уларга хоинлик этишганини ҳам, охир-оқибатда яхши ниятларда тузилган ташкилотни ҳалокатли жарга қулатишганини ҳам.

Қизил салтанатнинг сўнгги йилларидаги енгил эпкин, жумҳуриятимиз биринчи раҳбарлигига янгича фикрловчи, халқ дарди билан яшаб, ишлайдиган инсоннинг келиши, у кишининг Ўзбекистонда юқорининг таъсири билан кўп йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни Москов олдига дадил кўтариб чиқиши, жумҳурият ҳақини талаб этиши ва ниҳоят, буйруқбозлик, муштумзўрликка ўрганиб қолинган ўлкада кўп фикрликка дадил йўл очиб бериши самараси ўлароқ, 1991 йил мобайнида қатор матбуот нашрларида илк бор "Эрк" демократик партияси, "Бирлик" халқ ҳаракати дастурлари эълон этилди.

Аслида бу дастурларнинг ошкора равишда халққа етиб бориши қизил салтанатнинг сўнгги йили, унинг ҳалокатидан сўнг ўтган икки-уч ой давомида эл фаровонлигини кўзлаб юргизилаётган сиёсат самараларининг энг кичик зарраларидан бири бўлса-да, ҳурматли газетхон, эътиборингизни ана шу муҳим ҳолатга тортиб, вақтингизни "ўғирлашга" жазм этаётганим учун узр сўрайман.

Мана шу икки ташкилотдан бири — "Бирлик"нинг фаолиятига баҳо беришга ҳожат бўлмаса керак, у асл қиёфасини бирмунча олдинроқ намоён этди. "Эрк" партияси, унинг айрим "демократ" асосчилари ўзларига кўрсатилган ишонч, ғамхўрликка нисбатан қандай жавоб қайтаришди, жумҳурият мустақиллигини мустаҳкамлашга қандай ҳисса қўшишди, охир-оқибат яхши ниятлар билан шу фирқа сафига кирганларнинг ишончини қандай оқлашди? Саволлар тизимини яна ҳам давом эттириш мумкин, аммо уларга жавоб, айниқса, ижобий жавоб топиш ниҳоятда мушкул вазифа бўлиб қолгани ҳеч кимга сир эмас.

Мен катта олим ёки сиёсатчи эмасман, оддий қишлоқ мактабининг ўқитувчиси, журналист, қолаверса, газетада "Эрк" дастурини ўқиб, унинг сафига ўз ташаббусим билан кирган аъзолардан бириман.

Ҳар бир партиянинг ички интизоми бор, бу биринчи навбатда ўзининг Дастури ва Низомига риоя этиш, мамлакат қонунларини ҳурматлашдир.

"Эрк" ўзлигига қайтар, мана шу оддий ва ҳамма яхши биладиган қонунларга амал қилар, деган илинжда 1994 йил март ойигача сабр-тоқат билан кутдим. Унинг Марказий Кенгаши аъзоси сифатида ўзим ҳам жиноят кўчасига кириб бораётганимни яққол ҳис этганимдан сўнг, бу партиядан қўлимни ювиб, қўлтиққа урдим. Шукурким, ҳалиям жумҳуриятимиз қонунлари элпарвар, инсон тақдирига бепарво эмас, акс ҳолда мен қилган жиноятим — ноқонуний тарзда нашр этилган, халқ тинчлигига рахна солувчи бўҳтон-иғволардан иборат мақолалар билан тўлдирилган "Эрк" газетаси 1994 йил январида чиқарилган 1-сонини хуфиёна тарқатиш ишига қўшилганим учун атиги 180 минг сўм-купон жарима тўлаш билангина қутулиб қолмаган бўлардим.

Агар Ўзбекистонда, Муҳаммад Солиҳ ва унинг ҳамтовоқлари жаҳонга жар солиб бақириб-чақираётгандай, диктатура ҳукмрон бўлганида эди, мен енгилгина қутилган бўлмасдим, балки Сталин давридагидек қатағонга учрардим. Ҳаётимда туб бурилиш ясаган мазкур ғамхўрлик мени бир муддат ўйлашга, умримнинг саробга интилиб ўтган сўнгги икки ярим йили воқелигига холисона назар ташлашга ундади.

"Эрк" яхши ниятлар билан ташкил этилган партия эди, унинг Дастур ва Низоми ҳам бир қатор ўзига жалб этиш кучига эга бўлганди. Агар шу йўлдан чалғимай ҳаракат этилганда, бугунги кунда ўзига хос нуфузга эга бўлиши ҳам мумкин эди. Афсуски, Дастур ҳам, Низом ҳам қоғозда қолиб кетди. Асосий йўлдан чалғиб, сиёсий ташкилот бир гуруҳ кишиларнинг шахсий манфаати хизматкорига айланиб қолди. Кимлардир "Эрк" номидан гапиришга бир ўзинигина ҳақли деб билди, кўпчиликнинг устидан озчилик ҳукмрон ташкилотга айланди, демократик партиядан ном-нишон қолмади. Юксак партиявий интизомга риоя этилганида, бу аянчли ҳол юзага келмаган бўларди. Ўзим аъзо бўлган фирқа фаолиятида йўл қўйилган мудҳиш хатолар ҳақида бир бошидан фикр билдирсам. Сиз ҳам бунга ишонч ҳосил этишингиз шубҳасиз.

1991 йил ноябрида "Эрк" партияси сафига кирган бўлсам, 1992 йил март ойидан фирқанинг Қашқадарё вилоятидаги фаолларидан бири сифатида Марказий Кенгаш йиғилишларида иштирок эта бошладим. Илгари туман кенгаши депутати сифатида юксак интизомлик билан ўтказилган кўп йиғилишларда иштирок этиб юрганлигим туфайли илк бор "Эрк" Марказий Кенгаши мажлисида қатнашганимда, рости, бироз ҳайратга тушдим. Биринчидан, йиғилишга келган Марказий Кенгаш аъзолари олдиндан кўриладиган масалалардан хабардор этилмади, йиғилишнинг ўзида эса на кун тартиби тасдиқланди, на Кенгаш аъзолари ҳисобга олинди. Йиғилиш давомида қатнашчилар икки-учта бўлиб, залдан чиқиб ҳам кетишаверишди, кириб ҳам келаверишди.

Дастлаб партия раиси Муҳаммад Солиҳ ўн-ўн беш минутча гапирди. Унда ҳеч қандай дастурий фикр айтилмади, сўнгра вилоят котиблари бирма-бир минбарга таклиф этилиб, уларга тергов этилгандек, саволлар берилди. Йиғилиш кўпи билан бир соатча давом этганидан сўнг, ҳеч қандай ҳужжат қабул этилмасдан тарқалди. Не-не умидлар билан жумҳуриятнинг турли бурчакларидан вақтни бой бериб, шахсий маблағини сарфлаб келган юздан ортиқ вакил амалда ҳеч нарсага, яъни жойларда олиб борилиши лозим ишларнинг йўналишига эга бўлмай, қайтиб кетишди.

Кейинчалик бу одатий ҳолга бошқалар қатори мен ҳам кўникиб қолдим, гўёки аслида шундай бўлиши керакдай. Бошланғичдан тортиб, жумҳурият ташкилотигача аъзолик бадаллари тўпланмасди, ёки инсофи бор аъзо уялганидан уч-тўрт ойда бир марта ўз котибига тўрт-беш сўм бериб турарди. У ҳам тасдиқловчи ҳужжатга қайд этилмасди. Демак, мазкур бадаллар ҳам (агар бадал деб ифодалаш мумкин бўлса) кимга "ош" бўлганини аниқлашнинг имконияти йўқдир.

Партиянинг Қашқадарё вилояти кенгаши ҳудудий котиби бўлиб Марказдан бирон маротаба ҳужжат келганини сира эслолмайман. Тўғри, ортиқча қоғозбозликдан холи бўлиш мақсадга мувофиқ иш. Аммо аниқ кўрсатма ёки тавсияга эга бўлмай туриб ёки ўтаётган Марказий Кенгаш ҳужжатларини олмай, уларни жойларда қандай муҳокама этиш мумкин?

1992 йил июнида Муҳаммад Солиҳ нафақат ўзига ишониб овоз берган сайловчилар, партия аъзоларининг ҳам юзига оёқ босиб, ўзбошимчалик билан Ўзбекистон халқ депутати гувоҳномасини сессия залида намойишкорона ташлаб чиққанидан сўнг Марказда ўтказилган йиғилишлар аламзада шахслар, бақириб-чақирувчи сафсатабозлар минбарига айланди. Рухсат этилмаган митингларга, кўча юришларига чорловчи хитоблар баралла янграй бошлади. Бир сўз билан ифодалаганда, партия ҳаётларида хавфли бир мужда етилаётгани сезилиб қолди.

Муҳаммад Солиҳ ўзидан бошқанинг сўзига деярли қулоқ солмай қўйди. Бўлар-бўлмас даъволар билан жумҳурият раҳбариятига тош отишлар кучайди. Мени ҳамон бир савол қийнайди, "Эрк" Дастури ва Низомида у парламент партияси дея аталади, шундай бўлса, нега унинг раиси оддий аъзолар билан маслаҳатлашмай фирқани парламентдаги бир ўриндан маҳрум этди? Бу партия танлаган йўлдан чекиниш эмасми? Энди ўйлаб кўрсам, ўшанда партияни фалокатли жарга қулашдан сақлаш ҳақида унинг бошида турганлар эмас, юртбошимиз И. А. Каримов кўпроқ қайғурган экан. Холисанилло айтганда, жумҳуриятимиз Президентининг юрт ҳаёт-мамоти ҳал бўлаётган дамларда гина-кудуратларни унутиб, умумий душманга қарши курашиш йўлида бирлашиш тўғрисидаги ибратли воқеаларни, иқтисодий тангликдан чиқишни кўзлаган мамлакатларда турли мухолиф кучлар доира столи атрофига тўпланиб, маълум даврgacha умумий кучни ягона мақсадга жамлаши ҳақидаги мисолларни катта йиғинларда қайта-қайта таъкидлагани бу йўлдаги уринишлар эмасмиди?!

Юртбошимиз кўпчилик қатори озчилик ҳам шу мамлакат фуқароси бўлгани учун ғамхўрликка чулғанишга ҳақли эканини ўз бурчи деб билгани сайин, уларнинг ҳам ҳақ-ҳуқуқлари камситилишига йўл қўймасликка интилгани сари шу озчиликнинг бошида турганлар эса жумҳурият истиқлолини порлоқ этишга ҳисса қўшиш ўрнига, чет элларнинг Ўзбекистондаги ҳақиқий аҳволни бузиб кўрсатишга илҳақ ахборот воситалари хизматидан имкони борича кўпроқ фойдаланишга ўтдилар. Шу орада "Эрк" раисининг айрим жиноий ишларга алоқадорлиги тергов жараёнида аниқлана бошлагач, Муҳаммад Солиҳ ўзига эргашганларга нисбатан навбатдаги хиёнатга журъат этди. Муқаррар жазодан қутулиш мақсадида ўзини тазйиқ остига олинган фирқа раиси сифатида кўрсатиб, чет мамлакатлардан бошпана излаб қолди...

1993 йил майида фирқа Марказий Кенгаши собиқ бош котибларидан Содиқжон Йигиталиев ва бир гуруҳ фаолларнинг саъйи-ҳаракатлари туфайли Марказий Кенгашнинг навбатдаги йиғилишида фирқа аъзоларини, жумҳуриятдаги барча сиёсий кучларни, мамлакат аҳолисини юртбошимиз юргизаётган элпарвар сиёсатини қўллаб-қувватлашга, юрт истиқлолини ёркин этиш учун бирлашишга чорловчи мурожаатнома қабул қилинди. Унинг матни жумҳуриятнинг нуфузли газеталаридан бирида эълон этилди. Бу хайрли ташаббусдан жойлардаги "Эрк" аъзолари "мана биз ҳам юрт тинчлиги, эл фаровонлиги учун курашувчи кучлар сафидан жой олдик", деб одамлар ўртасида бир муддат қад ростлаб юрадиган бўлишди. Аммо қувончларга ҳали эрта экан. **Ватандан, фирқа ташкилотидан узоқлашган раиснинг "эгардан тушгиси келмади" афтидан. Муҳаммад Солиҳ "Эрк" деганда бир ўзини тушунади шекилли, "Озодлик" радиоси орқали Марказий Кенгашнинг қонуний йиғилишини ноқонуний, уни ташкил этганларни "хоинлар" деб эълон қилди.** Ҳақли савол туғилади: наҳотки, раиснинг сўзи фирқа Марказий Кенгаши аъзоларининг сўзидан ўткирроқ бўлса?! Ахир Мурожаатнома учун мажлиснинг Марказий Кенгашга аъзо бўлмаган бир-икки иштирокчилари демаганда, ҳамма якдиллик билан овоз берганди-ку, раис билан олий орган ўртасида шунчалик зи дият бўлган фирқани ҳамфикрлар уюшмаси деб аташ ўринлими, қолаверса, раиснинг бир оғиз сўзи билан бутун бошли Марказий Кенгаш қарори бекорга чиқарилаверса, "биз демократлармиз" деб керилганимиз нима бўлади? "Озодлик" радиоси бу жазавали хитобга нега кенг ўрин берди? Бу саволларга жавоб қайтариш ушбу машмашанинг иштирокчилари ва уларнинг Ғарбдаги ҳомийлари виждонига ҳавола. Бироқ мазкур қарама-қаршилик охир-оқибатда фирқани Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлашда жон куйдирадиган кучларнинг бирига ёки ҳиссиётларга берилиб, фирқани ҳалокат жарига олиб борадиган гуруҳга айлантириши шубҳасиз бўлиб қолди. Фирқада бўлиниш рўй берди: биринчи гуруҳ ортиқча вайсақибозликни бас этиб, истиқлол фидойилари бўлишга, жумҳурият Президенти атрофида жипслашиб, иқтисодий қийинчиликларни енгиб ўтишга ҳисса қўшишга чақирса, иккинчи гуруҳ "Эрк" яширин ишлаш йўлига ўтиб, қандай қилиб бўлса-да, сиёсий ҳокимиятга интилиши лозим, деб ўйлади ва бунинг учун оммавий митинглар ташкил этиш зарур деб топди. Бу ўжарлик билан ҳақиқий вазиятни инкор қилиш, жумҳурият аҳлининг турли хил тартибсизликлар эмас, балки фидокорона меҳнатгина фаровон шаш манбаи эканлигини аллақачон чуқур ҳис этганини тан олмаслик бўлди.

Партиянинг 1993 йил 25 сент брда ўтган сўнгги IV қурултойи мана шу икки гуруҳ қарама-қаршилигининг энг юқори нуқтасига айланди. Муҳаммад Солиҳнинг четдан туриб берган кўрсатмаларига амал қилган иккинчи гуруҳ қурултой залини бақириқ-чақириқларга, хитобларга тўлдирди. Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, фирқанинг раисидан тортиб, оддий аъзоларигача ўзини демократ деб атарди. Агар шундай бўлганида, фирқани ташкил этишда, тетапоя қилдиришда дурустгина меҳнати сарф бўлган профессор Шоди Каримов ер тепишлар, бақириб-чақиришлар воситасида фикрини айтишга йўл берилмай, минбардан туширилмаган бўларди. Ахир фирқанинг ҳаёт-мамоти ҳал бўлаётган йиғинида ҳар бир кишининг фикри эшитилиб, ақл тароз сида ўлчаниб, сўнг ягона ҳаракат дастури тузилганида, фойдадан холи бўлмасмиди?

Қурултойнинг фирқа раҳбариятини сайлаш қисми эса номига, хўжакўрсинга ўтказилди. Иккинчи гуруҳнинг мақсади Муҳаммад Солиҳни фирқа раислигида сақлаб қолишдангина иборат эканлиги сезилиб қолди. Акс ҳолда фирқа фаолиятида раисдан ҳам кўпроқ рол ўйнайдиган бош котибни сайлаш масаласига бунчалик юзаки қаралмасди. Оқибатда бош котибликка партиявий-ташкилий ишларда унча тажрибага эга бўлмаган Самад Мурод сайланди. Рости, ўшанда мен илгари партия Қашқадарё вилоят ташкилоти биринчи котиби бўлиб келган Самад Муродга катта умид кўзи билан қараган, биргаликда фирқанинг бундан кейинги фаолияти дастурини яратишга киришган эдим. Бу дастур фирқанинг конструктив мухолифат йўлини танлашини, Президентнинг даврга ҳозиржавоблик билан қабул этилган фармонлари жойларда қандай бажарилаётгани, жумҳурият тараққиётини тезлаштириш соҳасида амалга оширилаётган ишларга ўз муносабатини ҳамда амалий таклифларини билдиришни, шу йўл билан жумҳурият раҳбариятига иқтисодий ислоҳотларни ўтказишда кўмакдош бўлишни кўзда тутарди. Аммо янги бош котиб бу ишларнинг бошида туришга ожизлик қилди, амалда фирқа фаолиятининг ёпилиб қолишига йўл берди. Қурултой воқелигини кўриб, фирқа хато йўл танлаганини вақтида ҳис этган Абдулҳай Абдумавлонов, Содиқжон Йигиталиев, Шоди Каримов сингари "Эрк" жонкуярлари бу гуруҳни хатарли сўқмоқдан қайтариб бўлмаслигига кўзлари етишишгач, жиноий ишларга шерик бўлмаслик учун ўз вақтида фирқа сафидан чиқишди. Уларнинг саъйи-ҳаракатлари туфайли минглаб оддий аъзолар хато йўлдан асраб қолинди.

Муҳаммад Солиҳ эса хориждан туриб қурултой қарорларини олқишлар билан кутиб олди. Чунки уни фирқанинг яшаб қолиши, мамлакат истиқлолига ҳисса қўшадиган кучга айланиши эмас, "Эрк" демократик партияси раиси" деган ном кўпроқ қизиқтирарди. Негаки, бу ном унга Ўзбекистондаги мухолиф фирқа раҳбари сифатида интервьюлар бериш, халқаро йиғинларда иштирок этиб, партия номидан гапириш имконини яратарди-да. У кўп ўтмай, бу қулай имкониятдан тўлақонли фойдаланишга киришди. Жумҳуриятдаги ҳақиқий аҳволни бузиб кўрсатувчи суҳбатлар билан чекланиб қолмасдан, қандайдир нохолис кучларнинг ҳотамтойлигидан фойдаланиб, хорижда "Эрк" газетасини нашр эттириб, турли жиноий йўллар билан уни Ўзбекистонга киритиш ва хуфиёна тарқатиш ишларини кучайтирди. Ноқонуний бу газетанинг хоҳлаган сонини варақлаган киши унинг туҳмат-бўҳтонлардангина иборат эканлигини англаб, нафратга тўлади.

Ватандошларимизни чет элдан туриб, туғилган она тупроғига тош отувчиларнинг дийдиёси эмас, балки жумҳурият олдидаги улкан вазифалар кўпроқ қизиқтиради. Бу, биринчи навбатда, ўзини шу озод эл фарзанди деб билган киши учун мустақиллигимизни кўз қорачиғидек асраш, туб иқтисодий ислоҳотларнинг томошабини эмас, фаол иштирокчиси бўлиш, жумҳурият Президенти атрофида мустаҳкам жипслашиб, юртни нурли истиқбол сари етаклаш истагидир.

"Эрк" фирқасининг собиқ аъзоси сифатида мен Муҳаммад Солиҳга шундай демоқчиман: **Сиз "миллатчи" сўзини севардингиз ва кўп ишлатардингиз. "Ҳар бир киши ўз миллатининг хизматкори бўлиши керак", дердингиз. Хўш, бугун кимни миллатчи деб аташ мумкин? Ватанни оғир синовлар даврида тарк этиб, четдан туриб тош отаётганларнимиb ёки қадоқ қўли билан юрт бойлигини яратаётганларними? Ҳақиқий миллатчилар элнинг тўйида ҳам, оғир кунида ҳам бирга бўлиши зарур эмасми?**

Мен ушбу мақола орқали "Эрк"нинг ҳозирги раҳбариятига эътирозларимни билдириб қолмасдан, расман фирқа сафидан чиққанлигимни ҳам эълон қиляпман. Сабаби, ҳозир фирқа сафидан чиқиш ҳақидаги аризамни қабул қиладиган ташкилотга сиз ва сизга ўхшаб, Ғарб ресторанларида кимларнингдир ҳотамтойлигига мунтазир бўлиб, ўз она Ватанига бўҳтон тошлари ёғдираётганларнинг касофати урғандир.

Абдунаби АБДИЕВ,
жумҳурият Журналистлар уюшмаси аъзоси, "Эрк" демократик партияси Марказий Кенгаши собиқ аъзоси.

ШВЕЙЦАРИЯДАН ОЛИБ КЕЛИНДИ

Шу кеча-кундузда Бухоро ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасида маҳсулот ишлаб чиқариш ривожланмоқда, газламалар тури эса кўпайиб бораётир. Бунинг асосий сабаби заводга хориждан замонавий ускуналар олиб келиб ўрнатилганида.

Яқинда фабрикада яна бир янги "Ритер" линияси ишга туширилди. Янги линияда барча юмушлар автоматлар ёрдамида бажарилади. У бирданига 864 та урчуқни ўраб, автомат равишда алмаштириб ҳам қўяди. Олдин уларнинг ҳаммаси қўлда бажариларди.

Маннон ОТАБОЙ,
"Халқ сўзи" мухбири.

МАРМАР ТАЙЁРЛАНМОҚДА

ЧУСТ туманидаги Қорақўрғон қишлоғида мармартошга ишлов бериш йўлга қўйилди. Бу ерда 50 нафар ёш ишламоқда. Улар ўз маҳсулотларини Тошкент, Фарғона, Самарқандга юборишаяпти. Бу жойларда қимматбаҳо хомашёдан ялтироқ безакли устунлар ва бошқа ноёб қурилиш материаллари тайёрланмоқда. Улар, ҳозирча, Тошкент метрополитени ва биноларига безак беришда ишлатилмоқда. Айни пайтда бу хомашёни тайёр маҳсулотга айлантириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

А. МАДАТОВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

ПРЕЗИДЕНТ ҚАТЪИЙ ТАЪКИДЛАДИ

Америка Қўшма Штатлари Президенти Билл Клинтон "Ассошиэйтед пресс" агентлиги мухбири билан суҳбатда Гаити ҳарбий ҳукуматини қонхўрлик ва зўравонликда айблади.

У давлат тўнтариши воситасида ҳукуматни қўлга олган Гаитининг ҳозирги ҳарбий раҳбарлари кейинги уч йил ичида турли сиёсий айблар билан 3 минг кишини қатл этганини айтди. АҚШ Президенти Гаитидаги ҳарбий ҳукуматнинг куни битаётганини таъкидлади.

"ЛИБЕРАСЬОН" ХАБАР БЕРАДИ

Парижда чиқадиган "Либерасьон" рўзномаси таҳририяти собиқ Руанда қуролли кучлар бош қароргоҳининг махфий ҳужжатларини диққат билан ўрганди.

Мамлакатда давом этаётган қирғинбарот фуқаролар уруши ҳукумат армияси томонидан тайёрланган, деган хулосага келди.

ҚЎШНИ ДАВЛАТЛАР ҲАМКОРЛИГИ

Баварияда ГФР, Франция ва Польша мамлакатлари ташқи ишлар вазирларининг учрашуви бўлди.

Германия Ташқи ишлар вазирлигининг хабар беришича, учрашувда Польша республикасининг Европа иттифоқи билан ҳамкорлигини кенгайтириш масаласи муҳокама қилинди.

ЭҲТИЁЖ ОШАЯПТИ

Японияда ихчам радиотелефонга бўлган эҳтиёж тобора ошиб бормоқда.

Сўнгги уч ой давомида бундай телефонлардан фойдаланувчи кишилар сони 500 мингдан ошган. Мутахассислар фикрича, жорий молия йилининг охиригача (31 мартда якунланади) радиотелефон эгаларининг сони 3,7 миллионтага етади.

БЕШ ЙИЛЛИК РЕЖА

Ҳиндистон ва Хитой ҳукуматлари ўртасида кимё саноати соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битим имзоланди.

Унга кўра, ҳар икки мамлакатда қўшма корхоналар қурилади, Хитой ва ҳинд олимлари биргаликда илмий тадқиқотлар ўтказади. Битимни амалга жорий этиш беш йилга мўлжалланган.

ОЛИМНИНГ ФИКРИ

Макхольц-2 кометаси Ерга яқинлашиб келмоқда, лекин у сайёрамиз билан тўқнашмайди, деб маълумот берди дунёда машҳур инглиз олими Стивен Хокинг Куала — Лумпурда ўтказилган матбуот анжуманида.

Физик олимнинг таъкидлашича, агарда мазкур комета ер билан тўқнашса, инсоният ҳаётидан асар қолмайди. Бироқ комета Ер яқинидан ўтиб кетишига аминман, деди у. Олим Ернинг фазовий жисмлар билан тўқнашуви ҳар 10 миллион йилда содир бўлиши ва бу ҳол охирги марта рўй берганида динозаврлар ер юзидан йўқолиб кетганини айтди.

ЯСАМА ТАҲДИД

Куни кеча Ливаннинг жанубидаги 16 қишлоқ атрофи ҳамда Ғарбий Бекаа районлари Исроил тўплари томонидан огоҳлантирувчи ўққа тутилди.

Исроил вертолётлари "хавфсизлик ҳудуди" яқинида мунтазам учиб юрди. Исроил ҳарбий ҳаво кучлари қирувчилари жосуслик мақсадида Ливан ҳудудидан учиб ўтиб, Сайда ва Набатия шаҳарларига ясама таҳдид қилдилар.

Ливан миллий мудофаа вазири Муҳсин Даллул Жанубий Ливан районларига сафари чоғида сўзлаган нутқида ерли аҳолининг матонати ва Исроил босқинига қарши курашини юқори баҳолади. Унинг сўзларига қараганда, Байрут ташқи тазйиқларга қарамай, Жанубий Ливан партизанларининг қуролини тортиб олишни ва "Исроил жандарми"га айланишни истамайди.

МАҚСАД АЛОҚАЛАРНИ ТИКЛАШ

Яман раҳбари Али Абдулла Солиҳ Уммон султонлиги билан ўзаро муносабатларни барқарорлаштириш, "Форс кўрфазидаги араб давлатлари билан дўстона алоқаларни тиклаш" учун султонликнинг Салала шаҳрига ташриф буюрди.

Маҳаллий шарҳловчиларнинг фикрича, Солиҳнинг Уммонга ташрифи Форс кўрфазидаги сиёсий-ижтимоий вазиятни барқарорлаштиришда муҳим аҳамиятга эга. Чунки султонлик Ямандаги фуқаролар урушида жанубликларни қўллаб-қувватлаган эди. Бунинг устига, жанубликларнинг собиқ раҳбари ва Солиҳнинг ашаддий душмани Али Салим ал-Байд бугунги кунда Уммонда яшаётгани тахмин этилмоқда.

САЙЛОВ МУДДАТИДАН ИЛГАРИ ЎТКАЗИЛМАЙДИ

Куни кеча Бангладешда полиция ҳамда намойишчилар ўртасида рўй берган тўқнашувда 200 дан ошиқ киши яраланди.

Халқлигаси ва бошқа мухолиф партия вакилларидан иборат намойишчилар ҳукумат биноларини эгаллаш мақсадида полициячиларга қарата тош ёғдирди. Ҳуқуқ-тартибот кучлари эса намойишчилар сафини ўққа тутди.

Бангладешдаги сиёсий бўҳрон шу йилнинг март ойидан бери давом этмоқда, мухолиф кучлар ҳукумат истеъфога чиқиб, муддатидан илгари парламент сайловлари ўтказилишини талаб қилмоқда. Бироқ Бангладеш бош вазири Холида Зиё Раҳмон муддатидан илгари сайловлар ўтказилмаслигини, ҳукумат ўз қонуний ваколатини 1996 йилга қадар сақлаб қолишини таъкидламоқда.

• Бугуннинг гапи

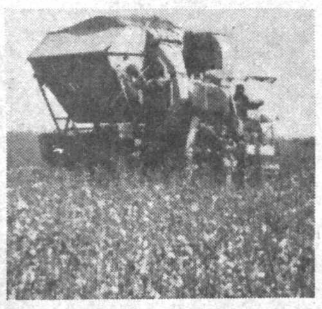

МАШИНАЛАР НЕЛАРГА ҚОДИР?

БО[illegible]ОР муносабатларига ўтиш даврида техника ва айниқса, ёнилғи-мойлаш ашёлари нархининг ошиб бориши оқибатида айрим мутахассислар ва хўжалик раҳбарлари орасида, бу шароитда пахтани машинада эмас, қўлда териш фойдали, деган фикр пайдо бўлди.

Машина терими қўшимча харажатлар талаб этиши — бор гап. Чунончи, пахта баргини сунъий тўктириш, қайрилиш майдонларини тайёрлаш ва машина терими пайтида ерга тўкилган ҳосилни териб олиш ва тозалаш учун қўшимча харажатлар қилишга тўғри келади.

Аммо пахтани машинада терган маъқулми ёки қўлда териш самаралими деган масалага чуқурроқ иқтисодий таҳлил билан ёндашмоқ зарур. Шу мақсадда биз пахтанинг ҳаммаси эмас, маълум бир қисми машинада терилишини инобатга олиб, сарф-харажатларни терилган пахтага эмас, балки тайёрланган пахтага нисбатан ҳисоб-китоб қилдик.

ТЕРИМНИНГ самарали технологияси (машинада ёки қўлда) тайёрланган бир тонна пахтага кетадиган харажатнинг миқдори асосида танланди. Бунинг учун ушбу икки технология бўйича тайёрланган бир тонна пахтага сарфланган харажатлар ҳисоблаб чиқилди. Ҳисоб-китоб ишларини камайтириш мақсадида иккала технологияда ҳам бир хил бўлган ишлар ҳисобга олинмади. Шунинг учун ҳисоблаб чиқилган харажатлар маълум даражада тўлиқ эмас.

Харажатларни қўлда териш технологияси бўйича ҳисоблаганда, очилган пахтани териш, далани ҳосил қолдиқларидан тозалаш (кўсак ва тўкилган пахтани териш) ва уни прицепларга юклаб, хирмонга олиб бориш билан боғлиқ сарфлар ҳисобга олинган. Машина теримида эса, дефолиант қиймати, дефолиация ўтказиш, қайрилиш майдончаларини тайёрлаш, очилган пахтани машинада териш, кўсакни териш, далани ҳосил қолдиқларидан тозалаш ва уни прицепларга юклаб, хирмонга олиб бориш, ҳосил қолдиқларини механизм билан чувишда бўладиган сарфлар пахтани тайёрлаш харажатларига киритилди. Хўжаликларда, асосан, 2 та русумли 14ХВ-2,4 туркумига кирувчи 4 қаторли машиналар ва 2 қаторли ХНП-1,8 машинасининг ҳар хил нусхалари кўп тарқалган. Шунинг учун ҳисоб-китоблар ана шу икки машина мисолида олинди.

Маълумки, терим машиналари икки хил: биринчиси, пахта териш аппарати терим тугагандан кейин ечиб олиниб, трактори йил давомида бошқа ишларда фойдаланилади. Ўзи юрар терим машинасининг трактори эса ажратиб олинмайди ва бошқа соҳада ишлатилмайди.

Ҳисоб-китоблар чоғида яна бир неча ҳолатлар ҳисобга олинди. Жумладан, ёнилғининг нархи нафақат олинган вақтига, балки қаердан олиб келинганига қараб ҳам ўзгариб туради. Шунинг учун 1 кг. дизель ёнилғисининг нархи уч хил, яъни 1, 1,5 ва 2 сўм даражасида қабул қилиниб, жадвалда тегишлича, I,II ва III рим рақамлари билан белгиланган. Ҳисобга олиниши зарур бўлган ҳолатлардан яна бири техниканинг нархидир. У 1991 йилдан бери узлуксиз ошиб келмоқда. Шуни ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси асосий ишлаб чиқариш воситалари нархини 1992 йилда 12 баравар, 1993 йил 1 сентябрдан 110 баравар оширди. Демак, 1990 йилдан олдин сотиб олинган терим техникаси воситаларининг нархи 1870 баравар ортди. Шунинг учун ҳисоб-китобда техниканинг энг кам ва сўнгги нархлари қабул қилинди.

Масалан, 14ХВ-2,4 русумли пахта териш машинасининг энг арзон қиймати 20570 сўм (1989 йилги нархи 11000 рубль бўлиб, 1870 бараварга оширилиб, 1000 га бўлинганда шу қиймат ҳосил бўлади) ва энг охирги нархи (1994 йил 1 июлдан) 83826 сўм. Ҳисоб-китоб қилишда арзон нархли пахта териш машинаси осма машина тарзида, қиммат (охирги) нархи ўзи юрар машина тарзида олинди. Яъни жадвалда пахта териш машинасидан фойдаланиш харажатларининг энг оз ва энг кўп қийматлари олинган ва натижалари 1-жадвалда келтирилган.

Олинган маълумотлардан шу нарса аниқландики, машинада терилган пахтанинг ҳажми ошиши билан, тайёрланган 1 т. пахтага сарфланган харажатлар камайиб боради. Бу табиий ҳол бўлиб, техникани ишга яроқли ҳолда сақлаб туриш билан боғлиқ бўлган харажатларнинг бир дафъалигидир, яъни машина кўп ёки оз ишлаганига қарамасдан ҳар йили таъмирланади. Амортизация ажратмалари эса, қонуний меъёрлар асосида белгиланади. Демак, сарф-харажат билан ишга яроқли ҳолга келтирилган машина маълум миқдорда пахта тергандагина сарфланган харажатларни қоплайди. Ана шу, териши лозим бўлган пахта миқдори, машинадан фойдаланиш самарадорлиги чегараси бўлади. Машинада терилган пахта ана шу миқдордан кўп бўлгандагина машина хўжаликка иқтисодий самара келтиради. Самарадорлик чегараси машинанинг нархига, унинг осма ёки ўзиюрар эканлигига, ёнилғи нархига, механизаторга тўланадиган маошга ва қўлда терилган пахтага тўланадиган иш ҳақига боғлиқдир. Шулардан келиб чиқиб, 2-жадвалда хулосалар чиқаришга асос бўладиган маълумотлар келтирилган.

Жадвалда келтирилган маълумотлардан кўриниб турибдики, пахтани машиналар билан терганда самарадорлик нисбатан 44,5 фоиз қиммат) ўзи юрар тарзда ишлатилганда самарадорлик чегараси 90 тоннага тенг бўлади, яъни ўртача техника салоҳиятидан атиги 10 тонна кам. Демак, бу машина билан пахта терилганда унинг самарадорлигини ошириш учун ёки уни осма тарзда ишлатиш, ёки ундан унумли фойдаланишнинг бошқа омилларини ишга солиш керак. Чунончи, биринчи терим даврида машинани 1,5 (2) сменада ишлатиш лозим. Бунинг учун ҳар бир машинага икки механизатор биркитиб, кун давомида 14-15 соат ишлатишга эришиш керак. Шунда битта машина билан терилган пахта 40-50 фоиз ошади. Бундан ташқари, ХС-1,8 терим машинаси ХНП-1,8 дан фақат тракторнинг русуми билан фарқ қилади, яъни машина Т-28Х4МА тракторига осилади. Унинг нархи (1994 йил 1 июлдан) 76449 сўм бўлиб, ўзи юрар тарзда ишлатилганда ҳам самарадорлик чегараси 50 т. бўлади. Техник салоҳияти эса ХНП-1,8 машинаси билан бир хил. Демак, бу машинанинг самарадорлиги юқоридир.

Пахтани машинада териш иқтисодий самарадан ташқари терим мавсумини қўл билан теришга нисбатан 1-2 ой муддатга қисқартириш имконини беради. Демак, кузги-қишки ишларни ўз вақтида бажариш учун шароит яратади. Бу эса келаси йил мўл ҳосилининг заминидир. Ҳозирча бу ютуқ (кўрсаткич) пулга чақилгани йўқ. Йиғим-терим мавсумининг қисқариши республикамизда ғалла майдонларининг кескин ошиши туфайли муҳим аҳамият касб этади. Чунки, суғориладиган аксарият майдонларда ғалла кузда экилади. Бу далаларни ҳосилдан эрта бўшатишни тақозо этади.

Пахтани машинада теришнинг яна бир ютуғи шундаки, йиғим-терим мавсуми даврида ишчи кучига бўлган эҳтиёж 3-3,5 баравар камаяди (1-жадвалга қаранг). Бу четдан қўшимча кўплаб ишчи кучини жалб этишга барҳам беради, ўқувчи ҳамда талабалар ўқишларини узлуксиз давом эттираверадилар. Бу йил қўлда терилган 1 кг. пахта учун камида 40 тийин тўлаш тўғрисидаги Вазирлар Маҳкамасининг қарорини бажаришнинг бирдан-бир йўли ҳам умумий ҳосилнинг камида 70 фоизини машиналарда теришдир. Фақат шундай қилинганда, пахта таннархи 100 сўмдан ошиб кетмайди ва хўжаликлар иқтисодиётига путур етмайди.

Юқорида баён этилган фикрлардан келиб чиқиб қуйидагича умумий хулоса ясаш мумкин:

1. Пахтани машинада териш иқтисодий жиҳатдан самаралидир. Бунга ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ. Бунинг учун машиналардан ўртача техник салоҳияти даражасида фойдаланиш керак.

2. Бу йил қўлда терилган 1 кг. пахта учун 40 тийиндан ҳақ тўлаш етиштирилган ҳосилнинг камида 70 фоизини машинада теришни тақозо этади. Акс ҳолда хўжаликларнинг молиявий аҳволига путур етади.

3. Пахтани машинада териш:

йиғим-терим мавсумидаги ишчи кучига бўлган эҳтиёжни 3-3,5 баравар камайтиради ва четдан кўплаб ишчи кучини жалб этишга барҳам беради;

йиғим-терим мавсуми муддатини 1-2 ойга қисқартиради, бу кузги-қишки ишларни вақтида бажариб, келаси йил ҳосили учун замин яратиш имконини беради. Ушбу омил республикамизда ғалла майдонларининг кескин ортиши туфайли муҳим аҳамият касб этади.

1-жадвал

Тайёрланган 1 т. пахтага сарфланган харажатлар

Машина русуми ва унинг тракторидан фойдаланиш ҳолати, ёнилғи қиймати хиллари (I, II, III)	Машина билан терилган пахта миқдорига биноан 1 т. пахтани тайёрлашга сарфланган харажатлар (сўм ҳисобида)												
	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110	120	150
ХНП-1,8: осма нусхаси I	676,6	368,4	265,6	214,2	183,4	162,9	148,2	137,2	128,6	121,8	116,1	113,5	101,2
II	686,5	378,3	275,5	224,1	193,3	172,8	158,1	147,1	138,5	131,7	126,0	123,4	111,1
III	696,8	388,1	285,3	233,9	203,1	182,6	167,9	156,9	148,3	141,5	135,8	133,2	120,9
ўзи юрар нусхаси I	3250,1	1655,1	1123,4	857,6	698,1	591,8	515,8	458,9	414,5	379,1	350,1	325,9	271,8
II	3260,0	1665,0	1133,3	867,5	708,0	601,7	525,7	468,8	424,4	389,0	360,0	355,8	282,7
III	3269,8	1674,8	1143,1	877,3	717,8	611,5	535,5	478,6	434,2	398,8	369,8	345,6	292,5
14ХВ-2,4:осма нусхаси I	602,4	328,4	237,1	191,4	164,0	145,7	132,7	122,9	115,3	109,2	104,2	100,1	90,9
II	609,4	335,4	244,1	198,4	171,0	152,7	139,7	129,9	122,3	116,2	112,2	107,1	97,9
III	616,5	342,5	251,2	205,5	178,1	159,8	146,8	137,0	129,4	123,3	118,3	114,2	105,0
ўзи юрар нусхаси I	2265,4	1159,9	791,4	607,2	496,6	422,9	370,3	330,8	300,1	275,5	255,4	238,7	201,8
II	2272,4	1166,9	798,4	614,2	503,6	429,9	377,8	337,8	307,1	282,5	264,4	245,7	208,8
III	2279,5	1174,0	805,5	621,3	510,7	437,0	384,4	344,9	314,2	289,6	269,5	252,8	215,9

2-жадвал

ПАХТА ТЕРИМИНИНГ МАҚБУЛ ТЕХНОЛОГИЯСИНИ ТАНЛАШГА ДОИР МАЪЛУМОТЛАР

Кўрсаткичларнинг номи, ўлчами	Технология турлари				
	Қўлда териш	машинада териш			
		ХНП-1,8 билан		14ХВ-2,4 билан	
		Осма тарзда	ўзи юрар ҳолда	осма тарзда	ўзи юрар ҳолда
1. Меҳнат сарфи, одам-соат/га	350	120	120	110	110
2. Терилган пахтага тўланган иш ҳақи, сўм/кг сўм/тонна	0,40	8	8	6,5	6,5
3. Самарадорлик чегараси, т.	—	20-40	90	20-30	70
4. Машинанинг ўртача техник салоҳияти: унумдорлиги, га	—	40	40	53	53
тонна	—	97	97	128	128
тайёрланган 1 т., пахтага сарфланган харажатлар, сўм	—	122-250	244-399	100-186	168-253
Терилган 1 т. пахтадан келадиган самара, сўм.		171-299	22-177	235-321	168-253
5. Машинанинг нархи, сўм	—	23.375 ва ундан юқори	121.104	20.570 ва ундан юқори	83.826

* — 10 соатли 12 иш кунида.

чегараси осма машиналар тарзида ишлатилганда, уларнинг нархига қараб 20-40 тонна бўлади. Ўзи юрар машинадан фойдаланилганда бу рақамлар анча ошиб, ХНП-1,8 машинаси учун 90, 14ХВ-2,4 учун 70 тоннага кўтарилади. Энди бу рақамларни шу машиналарнинг ўртача техник салоҳияти билан таққосласак, кейинги кўрсаткичларнинг биринчисига нисбатан устунлиги яққол кўриниб турибди. Масалан, 14ХВ-2,4 машинанинг техник салоҳияти 120 тонна бўлса, бу машинанинг самарадорликка ўтиш энг юқори чегараси 70 тоннага тенг. Демак, машинадан ўртача салоҳияти даражасида фойдалансак, терилган 50 т. пахтадан хўжалик катта самара кўради. Масалан, 120 тонна пахта терганда 1 тонна пахтадан олинадиган самара сарфланган ёнилғининг қийматига қараб 168-253 сўм (421-168 = 253) бўлади. Агар машинани осма тарзда ишлатсак, самара миқдори бундан ҳам ортиқ бўлади. Масалан, 14ХВ-2,4 билан терилган 1 т. пахтадан келадиган самара 235-321 сўм (421-100 = 321) бўлади.

ХНП-1,8 машинасида аҳвол сал бошқачароқ, чунки Беларусдан олинадиган МТЗ тракторига осиб ишлатилади. Машинанинг қимматлиги туфайли (икки қаторли ХНП-1,8 тўрт қаторли 14ХВ-2,4 га

А. ҲОЖИЕВ,
академик, Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институти директори.

С. НОРҚУЛОВ,
лаборатория мудири, техника фанлари номзоди.

Г. ПАВЛОВ,
деҳқончилик-саноат мажмуида бозор ислоҳотлари илмий-тадқиқот институти бўлим мудири, иқтисод фанлари номзоди.

А. ҲАКИМОВ,
Қишлоқ хўжалик вазирлиги бошқармаси бошлиғи.

• *Фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигига*

Бугун буюк истиқлол шарофати билан ўзбек халқи ҳар қадамда, ҳар лаҳзада ватанпарварлик руҳидаги миллий, маънавий, сиёсий воқеа-ҳодисаларга, ўзгаришларга дуч келмоқда. Миллий қадриятларимизнинг қадр-қиммат топиши ҳукуматимиз олиб бораётган халқчил сиёсатнинг маҳсулидир, албатта. Шундай экан, шукроналик туйғуси билан айтиш лозимки, бугунги ҳар бир кун, ҳар бир ой бир неча ўн йиллар ўтганидан сўнг ҳам мустақил республикамиз халқи ҳаёти ва онгида рўй бераётган тарихий, ижтимоий, сиёсий воқеа-ҳодисаларни келажак авлодларга рўй-рост ҳикоя қилиб берувчи катта ҳужжат, муҳим сана бўлиб хизмат қилишига заррача шак-шубҳа йўқ. Фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг 50 йиллигини кенг нишонлашга қарор қилинганлиги ҳам ана шундай муҳим воқеалардан биридир.

ҚУРОЛИНИ ҚАЛАМГА АЛМАШТИРГАН ИНСОН

Гап уруш ва меҳнат фахрийлари ҳақида кетса, ёдимга таниқли журналист, жамоат ва давлат арбоби, Абу Райҳон Беруний номидаги Давлат мукофоти совриндори Зиёд Есенбоев тушади. У кишининг юз-кўзида доим майин табассум. Икки қўли кўксида, камтар, босиқ, мулойим, сўзамол киши.

"Тўлиб оқаётган азим дарёнинг мавжларини кузатганмисиз? У ғоят мафтункор ва ўзига хос бир дунё. Унда жўшқинлик ҳам, сокинлик ҳам, салобат ҳам мавжуд. Манзил сари шошилмай оқаётган суви ниҳоятда ҳаётбахш, оромбахш. Унинг ҳар томчисидан баҳра олган навниҳол ҳам, ўт-ўлан ҳам гуркираб ўсади". Бу қаламкаш дўстим Карим Раҳимнинг Зиёд ака ҳақида айтган дил сўзи, кўнгил изҳоридир.

1921 йилда Тошкент вилоятининг Қибрай туманидаги Дўрмон қишлоғида таваллуд топган Зиёд Есенбоевнинг мустақил меҳнат фаолияти 1938 йилда Матбуот техникумида, сўнгра, жумҳурият газетачилик мактабини тугатгач, Самарқанд вилоятидаги собиқ "Ленин йўли" (ҳозирги "Зарафшон") газетасида адабий ходимликдан бошланди. Ўша ердан Армия хизматига чақирилди. Дастлаб Тошкентдаги ҳарбий билим юртида таълим олди. Орадан кўп ўтмай, иккинчи жаҳон уруши бошланиб қолди.

— Урушнинг илк кунидан, то Ғалабагача ҳаракатдаги армия сафларида бўлганман, — дейди Зиёд ака, — Ғарбий, Калинин, 3-Белоруссия, Болтиқбўйи ва Байкалорти фронтлари қўшинлари таркибида немис-фашист босқинчилари ҳамда япон милитаристларига қарши олиб борилган жангларда иштирок этдим. Бир воқеа сира ёдимдан чиқмайди. Дивизиямиз Кенигсбергни ишғол қилганидан сўнг Фишхаузен (ҳозирги Приморск) — Гермау йўналишида ҳаракат қиларди. Урушнинг тугашига саноқли кунлар қолган, жанговар сафларда баҳор нафаси ва Болтиқ денгизининг шабадаси сезилиб турарди. 39-армиянинг асосий кучларидан анча олдинга ўтиб кетган бизнинг дивизиямиз командири полковник Василий Иванович Кожанов эгаллаган жойимизда тўхтаб, орқадаги кучларни йиғиб олиш ва шу баҳона жангчиларга бироз дам беришга қарор қилди. Шу вақт жон талвасига тушган немис фашистлари ҳар томондан мўрималахдай ёпирилиб, денгизда уларни кутиб турган махсус мўзёрар кемаларга жон-жаҳдлари билан ҳаракат қила бошлашди. Бу ерда улар бизга нисбатан икки-уч баравар кўп эдилар. Натижада асосий кучларимиздан узилиб, қуршовда қолдик. Дивизиямиз командири ва штаб ҳужжатларини олиб кетиш учун бизга махсус самолёт юборилди. Бироқ, полковник Кожанов самолётга ярадор ва беморларни жойлаб, ўзи биз билан қолди.

— Машиналар ёқилсин! — буйруқ берди у. — Ҳаммамиз яёв юрамиз.

Сўнг баланд овоз билан менга мурожаат қилди: "Сиз, гвардиячи старшина ўртоқ Есенбоевга дивизия байроғини асраб-авайлашни топшираман, тушунарлими?"

Жангчиларимиз ўлимларни доғда қолдириб, олға юришарди... Ниҳоят, қуршовдан чиқиб олдик! Бу жасорат эвазига дивизиямиз командири полковник Кожанов Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони, мен эса, кўпчилик қатори 1-даражали Улуғ Ватан уруши ордени билан тақдирландим.

Ўз юртига қайтган Зиёд ака қисқа муддат Юқори Чирчиқ тумани ва Тошкент вилоят фирқа қўмитасининг тарғибот ва ташвиқот бўлимларида фаолият кўрсатди. Кўп ўтмай, "Қизил Ўзбекистон" (ҳозирги "Ўзбекистон овози") газетасида дастлаб бўлим мудири, сўнг масъул котиб, муҳаррир ўринбосари ва муҳаррир лавозимларида ишлади. 1954 йили "Тошкент ҳақиқати" газетасини ташкил қилиб, унинг биринчи муҳаррири бўлди.

Ватан ва халқ олдидаги кўп йиллик меҳнати ҳамда жанглардаги жасорати учун қатор-қатор орден ва медаллар, фахрли унвон ва совринлар билан тақдирланди. Зиёд Исломович Есенбоев, мана бир неча йилдирки, "Ўзбекистон матбуоти" журналининг бош муҳаррири, Ўзбекистон матбуотини қўллаб-қувватлаш жамғармаси бошқарувининг раиси ҳамдир.

Искандар РАҲМОН,
истеъфодаги тиббий хизмат подполковниги.

• Танлов

ОМАД АББОСОВГА КУЛИБ БОҚДИ

Тошкентдаги авиасозлар маданият саройида Ҳамза туман Ёшлар иттифоқи қўмитасининг ташаббуси билан ёш ижрочилар кўрик-танлови бўлиб ўтди.

Танловда республикамизнинг барча вилоятларидан келган истеъдодли йигит-қизлар иштирок этишди. Бу "баҳсда" фарғоналик Соҳибжон Аббосов биринчи ўринни олиб, Тошкент "Миконд" заводида тайёрланган бош совринни қўлга киритди. Иккинчи ўрин эса яқинда Туркияда бўлиб ўтган халқаро танловда миллий асбобларни чалиш бўйича биринчи ўринни эгаллаган Фарҳоджон Соҳибовга насиб этди.

Н. ҲАМРОЕВ.

Оддий ва қалин қоғоз чиқитлари атроф-муҳитни ифлослантириб, одамлар учун нохуш экологик ҳолатни вужудга келтиради. Шу билан бир вақтда қоғоз чиқиндилари йўқлиги сабабли Ангрен картон-идиш комбинати қувватидан тўла фойдаланилмаяпти. Маълумки, бу корхона қоғоз чиқитлари базасида картон идиш ва буюм ўраладиган қоғозлар тайёрлайди.

Ўзбекистонда истиқомат қилувчи аҳолидан, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарларидан ихтиёрларида бор бўлган кераксиз қоғоз ва улар чиқиндисини беҳуда ёқиб юбормай, комбинатнинг жойлардаги қабул пунктларига топширишларини илтимос қиламиз. Эвазига кундалик эҳтиёж моллари ёки ҳар тоннасига 700-800 сўм пул берилади. Қуйида қабул пунктлари (қ/п) манзили ва айирбошланадиган маҳсулотлар миқдорини эълон қиламиз:

Салат ёғи	1	шиша	8 кг.	чиқинди
Майонез	1	бонка	4 кг.	-//-
Индонезия чойи, 50 г.	1	шиша	2 кг.	-//-
"Армуғон" виноси	1	шиша	7 кг.	-//-
Қуюлтирилган сут	1	бонка	10 кг.	-//-
Сирка эссенцияси	1	шиша	8 кг.	-//-
Кирсовун	1		2 кг.	-//-
Атирсовун	1		2 кг.	-//-
Фильтрсиз сигаретлар "Астра"	1	қути	2 кг.	-//-
Болалар пайпоғи	1	жуфт	5 кг.	-//-
Эркаклар пайпоғи	1	жуфт	6 кг.	-//-
Тиш пастаси	1	дона	5 кг.	-//-
"Экстра" чистоли	1	дона	3 кг.	-//-
"Шахноза" шампуни	1	дона	7 кг.	-//-
Вазелин	1	дона	2 кг.	-//-
Пойабзал мойи	1	дона	2 кг.	-//-
"Регистон" кир ювиш пастаси	1	бонка	5 кг.	-//-
Эркаклар трусиги	1	дона	6 кг.	-//-
Болалар трусиги	1	дона	3 кг.	-//-
Аёллар трусиги	1	дона	4 кг.	-//-
Электр лампалари	1	дона	2 кг.	-//-
Болалар майкаси	1	дона	4 кг.	-//-
Калиш	1	жуфт	7 кг	-//-

Қабул пунктлари манзили

Тошкент шаҳри
Ҳамза тумани
қ/п N6 -Динамо кўчаси, 22
қ/п N39 - Шолохов кўчаси
қ/п N52 - Мальков кўчаси
қ/п N25 - Бирлашган кўчаси, 37/2
қ/п N60 - Лисунов кўчаси
қ/п N77 -"Ғалабанинг 40 йиллиги" даҳаси
қ/п N73 - Фарғона йўли
Миробод тумани
қ/п N24 - Мирсолихов 2-берк кўча, 19
қ/п N49 - Подёмник кўчаси, 1
қ/п N71 - К.Цеткин кўчаси
қ/п N8 - Октябрь кўчаси, 22
Чилонзор тумани
қ/п N10 - 26-даҳа, тел. 72-02-89
қ/п N11 - "Шуҳрат" универсами
Юнусобод тумани
қ/п N12 - Малясов кўчаси, 2, тел. 35-06-10

Самарқанд шаҳри
қ/п N17 - Беруний кўчаси, тел. 24-02-44
Фарғона шаҳри
қ/п N18 - Қувасой кўчаси, 61, тел. 40-50-73
Каттақўрғон шаҳри
қ/п N19 - Толстой кўчаси, 121, тел. 5-22-48
Қўқон шаҳри
қ/п N20 - Совет кўчаси,62, тел. 2-31-91
Янгийўл шаҳри
қ/п N21 - Гагарин кўчаси, 1, тел. 7-50-70
2-Янгиобод шаҳри
қ/п N4 - қурилиш ашёлари дўкони
Бекобод шаҳри
қ/п N13 - Аббосов кўчаси, "Мебельный"
қ/п N66 - "Тоҳир ва Зуҳро"
Нуробод шаҳри
қ/п N5 - "Универсам" магазини
Бўка шаҳри
қ/п N14 - босмахона
Олмалиқ шаҳри
қ/п N15 - "Троллейбус бошқармаси"
қ/п N40 - Улуғбек кўчаси, тел. 3-39-64
қ/п N28 - Горький кўчаси, 41, тел. 5-42-54
қ/п N50 - К.Маркс кўчаси, тел. 4-28-56
қ/п N43 - 51-даҳа, тел. 3-96-56
қ/п N30 - Примкулов кўчаси, тел. 5-31-91
Ангрен шаҳри
қ/п N1 - Навоий кўчаси, 22
қ/п N2 - 5/5 даҳаси, 14-уй
қ/п N3 - Южний кўчаси, АКТК ётоқхонаси
қ/п N9 - Қорабов қўрғони
қ/п N10 - Облиқ қўрғони, Боғ кўчаси
Оҳангарон шаҳри
қ/п N11 - 14-микрор-н, 2-уй
қ/п N12 - 2-микрор-н, 14-уй

Маълумот учун телефонлар:
Ангрен шаҳри 3-57-28, 3-74-09
Тошкент шаҳри 41-34-10

• Спорт

«НЕФТЧИ» ҲАМОН КАРВОНБОШИ

ФУТБОЛ бўйича Олий лига жамоалари навбатдаги тур учрашувларини ўтказишди. Турнир пешқадами Фарғонанинг "Нефтчи" жамоаси Осиё чемпионлари кубоги учун баҳсларни давом эттираётгани боис 20-турдаги "Сўғдиёна" билан учрашуви кечиктирилди. Ўтган турда фарғоналиклар Термизда АСК жамоаси билан куч синашди. Бу икки жамоа ўртасидаги учрашув биринчи даврадаги каби жанговар дуранг билан тугади — 1:1. Тўпларни "Нефтчи"дан Р. Дўрмонов, майдон эгаларидан Асқаров киритди. Шунга қарамай "Нефтчи" ҳамон якка пешқадамлик қилаяпти.

Аввалги тур олдидан иккинчи поғонада келаётган Тошкент вилоятининг "Политотдел" жамоаси Қўқонда "Темирйўлчи"дан 3:1 ҳисобида мағлубиятга учраб, ўз ўрнини "Нурафшон"га бўшатиб берганди. Кейинги турда тошкентликлар ўз майдонида "Гулистон"ни мағлубиятга учратишига (2:0) қарамай, аввалги мавқеини тиклай олишмади. Чунки улар билан баҳсма-баҳс тўп сураётган Бухоронинг "Нурафшон" клуби ўз майдонида олдин "Навбаҳор"ни (1:0), сўнг "Атласчи"ни (3:2) мағлубиятга учратди.

Қўқоннинг "Темирйўлчи" жамоаси иккинчи даврада ўзининг сафардаги дастлабки ғалабасини қўлга киритди. Қўқонликлар Тошкентда "Пахтакор"дан 4:2 ҳисобида устун келишди. Меҳмонларнинг энг сермаҳсул тўпурари Мухтор Қурбонов икки тўп муаллифи бўлди.

МҲСК жамоаси иккинчи даврани жуда кўтаринки руҳда бошлаганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Жамоа ўтказилган тўрт учрашувнинг барчасида ғалаба қозонди. Сўнгги икки турда ҳарбийчилар "Чирчиқ"ни 3:1 ва "Трактор"ни 1:0 ҳисобида мағлуб этишди. Бу МҲСК жамоасининг турнир жадвалида тўртинчи ўринга кўтарилиш имконини берди.

Сўнгги икки турнинг қолган учрашувларида қуйидаги натижалар қайд қилинди:

"Трактор" — "Янгиер" — 3:1, "Гулистон" — "Пахтакор" — 1:1, "Сўғдиёна" — "Наврўз" — 1:0, "Орол" — "Атласчи" — 2:0. "Янгиер" — "Чирчиқ" — 6:1, АСК — "Наврўз" — 3:2, "Орол" — "Навбаҳор" — 1:4.

Навбатдаги тур ўйинлари эса 21 сентябрда ўтказилади.

Расул ЖУМАЕВ,
"Халқ сўзи" мухбири.

ТУРНИР ЖАДВАЛИ

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. "Нефтчи"	19	15	4	0	58:22	34
2. "Нурафшон"	19	12	4	3	41:23	28
3. "Политотдел"	19	12	2	5	31:16	26
4. МҲСК	19	11	4	4	38:18	26
5. "Темирйўлчи"	20	11	3	6	38:28	25
6. "Навбаҳор"	20	10	5	5	43:18	25
7. "Сўғдиёна"	19	9	4	6	32:21	22
8. "Пахтакор"	18	8	5	5	34:26	21
9. АСК	20	8	3	9	29:34	19
10. "Трактор"	19	6	6	8	18:23	18
11. "Наврўз"	20	7	3	10	21:32	17
12. "Янгиер"	19	5	4	10	28:28	14
13. "Атласчи"	20	4	5	11	21:41	13
14. "Орол"	18	3	3	12	16:31	9
15. "Чирчиқ"	20	3	1	16	18:60	7
16. "Гулистон"	20	2	2	16	7:52	6

ТОШКЕНТ ШАҲАР ТЕЛЕФОН ТАРМОҒИДАН ФОЙДАЛАНУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА !

Алоқа кабель ва симларининг таъмирланиши муносабати билан Миробод туманидаги қуйидаги, яъни Терзский, Қаҳҳор-1 тор кўчалари, Першин кўчаси ва унга туташган тор кўчалардаги хонадонларда АТС-54/55 телефонлар 1994 йил 14 сентябрдан 14 октябргача ишламайди.

Тошкент шаҳар телефон алоқалари ва радиолаштириш ишлаб чиқариш бирлашмаси.

Ўзбекистон Республикаси Давтоғконтехназорати жамоаси инспекция бошлиғи А. Х. Рашидовга рафиқаси

Дилшодхон МУСАЕВАнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

• Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллигига

Ўз халқининг тақдирини ўйлаган ҳар бир элдошимиз қадим Туркистонни ва бугунги Ўзбекистонни жаҳонга танитган ўлмас даҳолар қаторида Улуғбекни миллий ифтихор туйғуси билан севиб яшайди.

О. Ёқубов, Б. Аҳмедов, А. Ўринбоев, А. Аҳмедов каби адибу олимларнинг Улуғбек ҳаёти ва ижодига оид асарлари ва таржималаридан баҳраманд бўлганимиз учун уларга таҳсин айтамиз. Айни вақтда, Улуғбек мавзуси уммондай чексиз эканини, бу уммондаги маънавий бойликларни барча мухлислар қалбига етказиб бериш учун яна кўп ишлар қилиниши кераклигини сезамиз.

Ушбу қиссада мен ҳам ўттиз-қирқ йилдан бери хаёлимда чарх уриб юрган Улуғбек ҳақидаги таассуротларимни баҳоли қудрат қоғозга туширдим. Бу иш Улуғбекнинг 600 йиллигига тайёрланган улкан совғалар дарёсига кичик бир томчи бўлиб қўшилолса, муродимга етган бўламан.

МУАЛЛИФ.

Пиримқул ҚОДИРОВ

УЛУҒБЕК СУЯНГАН ТОҒЛАР

(ТАРИХИЙ ҚИССАДАН ПАРЧА)

УЛУҒБЕКНИ КЎРГАН ДИЁР

Чотқол тоғларида Кўксарой чўққиси, Туркистон тизмасида Тилла Бешик, Амударё томонларда Боботоғ... Булар ҳаммаси Мирзо Улуғбекни кўп марта кўрган. Умрининг катта бир қисмини узоқ сафарларда, уруш-юришларда ўтказган Улуғбек Туронзаминнинг ҳамма дарёларидан сув ичган, барча водийларини кезган, чарчаганда хаёлан ватанининг баланд тоғларига суяниб дам олган.

Юксак тоғларга суянмоқ учун қанчалик улкан қадди-қомат керак! Улуғбек соҳибқирон бобоси Амир Темурнинг ирсий даҳосини мерос олган невара эди. Юз-кўзи, кишиларни бир қарашда ўзига жалб этадиган инсоний жозибаси бобосига жуда ўхшаб кетарди. Тоғлар билан бўйлашадиган юксаклик унинг жисмида эмас, балки руҳий дунёсида, тенгсиз истеъдоди ва илму маърифатида эди.

Баланд тоғ чўққиларининг атрофига булутлар кўп тўпланади. Айниқса, тоғдан ошиб ўтолмайдиган оғир қора булутлар мудом шамол-бўрон қўзғайди. Улуғ тарихий шахслар атрофига булутдай кўп тўпланадиган қора кучлар Соҳибқирон Амир Темурнинг ўлимидан сўнг даҳшатли тўфонлар кўтарилишига сабаб бўлдилар. Ўшанда энди ўн бир ёшга тўлган Улуғбек ҳаёт денгизида қўзғалган аёвсиз тўфон кемаларни лангаридан узиб олиб, бир-бирларига қарсиллатиб урганларини ўз кўзи билан кўрди, ҳатто бир неча марта бу тўқнашувларнинг қурбони бўлишига сал қолди. Душман кучлар Бухоро аркида кечаси Улуғбекнинг жонига қасд қилганларида содиқ кишилари уни ёв қуршовидан олиб чиқиб кетдилар. Амударё бўйидаги Калиф қўрғонида Улуғбекни қариндошлари Халил султон юборган қувғинчилар қамал қилиб, асоратга солмоқчи бўлганларида Ҳиротдан отаси Шоҳрух мирзо етиб келиб, уни қутқариб олган эди. Ўшандаги тўфонлар Шоҳрух ва Улуғбекларнинг тақдир кемаларини амакибаччалари Халил султоннинг тақдир кемаси билан қаттиқ тўқнаштирган, бунинг натижасида Халил султон ва унинг суйган хотини Шодимулк бегимлар бевақт ҳалокатга учраган эдилар. Шундан кейинги ўттиз-қирқ йил давомида Шоҳрух ва Улуғбек Амир Темур тузган улкан давлатда мустаҳкам тартиб ўрнатиб, уни донолик ва тотувлик билан бошқардилар. Шу даврда Ҳироту Самарқанд кўҳна Шарқ осмонида порлаган қўш юлдуздай сокин ва ёрқин ҳаёт кечирди. Лекин бу икки улуғ сиймо атрофида ҳам баланд чўққиларга ўч бўладиган булутлар йил сайин кўпайиб бормоқда эди. Бу қора кучлар Шоҳрух ва Улуғбек давридаги тинч замонда қийинчилик кўрмай ўсган тахтпараст ёш темурийзодаларнинг атрофини ўраб олиб, уларни бир-бирларига ва ота-боболарига қарши гиж-гижлашарди.

Шоҳрух мирзо умидлик неваралар тарбиясини катта хотини Гавҳаршод бегимга топширган, уларни беку аъёнларнинг қутқуларидан эҳтиёт қилишни қаттиқ тайинлаган эди. Гавҳаршод бегим Ҳиротнинг баланд жойига қурилган Боғи Сафия қасрида турарди. Гўзал чорчаманлар, сарв ва санобар дарахтлари билан безанган улкан боғнинг икки томонидаги алоҳида кўшкларни ёш шаҳзодалар Алавуддовла ва Абдулатиф ўз мулозимлари ва навкарлари билан эгаллаган эдилар. Абдулатиф — Самарқанд тахтида ўлтирган Улуғбекнинг ўғли. Алавуддовланинг отаси эса Ҳиротда Шоҳрух саройида бош вазир бўлган ва Улуғбек билан бир ота-бир онадан туғилган Бойсунғур мирзо эди. Улуғбекнинг биринчи ўғиллари гўдаклигида ўлиб кетишган, улардан кейин туғилган Абдулатиф аммакиваччаси Алавуддовлага нисбатан ёш жиҳатидан хиёл кичикроқ эди. Бир чеккаси шу сабабдан Гавҳаршод бегим Алавуддовлага кўпроқ эътибор берарди. Айниқса, Бойсунғур мирзо ўттиз етти ёшида ичкиликни кўп ичиш оқибатида касалланиб вафот этганидан кейин фарзанд доғида куйган она Бойсунғурга жуда ўхшайдиган хушфеъл ва ёқимтой Алавуддовлага алоҳида меҳр қўйди. Момосининг ҳаракатлари билан Алавуддовла йигит ёшида Шоҳрух саройида девонбоши — вазир даражасига кўтарилди.

Абдулатиф ундан озғинроқ, кўринишда нурсизроқ бўлса ҳам, зеҳни жуда ўткир, ўқиган нарсаларининг кўпини ёд билар, ўзи ҳам яхши шеърлар ёзар, мушоираларда доим Алавуддовлани ютиб чиқарди. Тўққиз-ўн ёшларида улар ёғочдан ясалган қиличларини бир-бирига шақ-шуқ уриб машқ қилишган бўлса, балоғатга етиб, йигит бўлиб қолган кезларида ҳақиқий қилич билан куч синашадиган бўлди. Абдулатифнинг ёши кичик бўлса ҳам билагида кучи кўп, оталиғи уни "қиличбозликда соҳибқирон бобокалонингизга тортгансиз" деб мақтайди.

АБДУЛАТИФНИНГ ИЛК ИСЁНИ

Бир кун қиличбозликдан машқ ўтказаётганларида Алавуддовланинг қўлидаги қиличини Абдулатиф чапдастлик билан уриб ерга тушириб юборди. Қўли қаттиқ қайрилган Алавуддовла оғриқ зарбидан инграб, ўртанчи бармоғининг қилич кесиб кетган жойини чап қўли билан чангаллади.

Шу воқеанинг устига келиб қолган Гавҳаршод бегим Алавуддовланинг бармоғидан қон оқаётганини кўрди-ю, қилич тутган Абдулатифни жеркиди:

— Амирзода, бунчалик бешафқатсиз!

— Узр, нохосдан тиғ текканини билмай қолдим!

— Нохосдан эмас, атайлаб тиғ урдингиз! — деди Алавуддовла ва момосига юзланди: — Менга девонда катта лавозим берилгани учун бахиллиги келиб юрган эди. Мана аламини олди!

— Бахил ўзингиз! — деди Абдулатиф ҳам аччиғланиб. — Менинг отам Самарқанд тахтида ўттиз йилдан буён подшоҳ! Сиз отангизнинг подшоҳ бўлолмай кетганидан армондасиз! "Энди тахт навбати меники, бобом мени валиаҳд тайин этгай, сиз менинг хизматимни қилгайсиз!" деб мақтаниб юрибсиз!

— Вой, беандиша! — деб Гавҳаршод бегим Абдулатифнинг сўзини кесди. — Бу сўзлар Хоқони Саййиднинг қулоқларига етиб борса, не бўлишини билурмисиз? Ҳалитдан тожу тахт даъвосини қилишга уялмайсизларми?!

— "Валиаҳд бўлурмен" деб даъво қилган эркатойингиз-ку! — деб сўз қайтарди Абдулатиф.

— Аввало, Сиз чақимчилик қилишдан уялинг!.. Илкига қилич уриб ярадор қилганингиз устига яна бундай беодоб гаплар!.. Бунинг учун Хоқони Саййид сизга жазо буюрмоқлари керак!

Туғилган шаҳри Самарқандни соғиниб, ота-она меҳрини қўмсаб юрган, Ҳиротда ўзини гаровда ушлаб турилгандай сезадиган Абдулатиф момосининг сўнгги гапларидан қаттиқ хафа бўлди ва йиғламсираб ўз кўшкига қараб кетди.

Ўша куни кечаси Абдулатиф бўлган воқеани Жунайд Бўта деган сирдош бекига айтиб берди-ю:

— Хўрлик бас, Самарқандга кетгаймиз! — деди.

— Шундай қаҳратон қишда... Амударёдан қандай ўтгаймиз?

— Бу ерда ўгай бола бўлиб яшаш жонимга тегди! Алавуддовла ўз туғилган шаҳрида, ҳамма унга меҳрибон. Самарқандга борсак, ҳазрат отам менга ҳам меҳрини кўрсатиб, биронта лавозим бермасмиди?! Ахир соҳибқирон бобом отамни ўн бир ёшида Тошкенту Сайрамларга ҳоким қилиб тайинлаган эканлар-ку. Мен ҳозир йигирма бир ёшдаман! Қачонгача момомга мутеъ бўлиб юргаймен?

— Агар ҳазрат отангиз Тошкентними, Фарғонанми сизга берсалар... унда биз...

— Унда сиз менинг соҳибихтиёр эшикоғам, биринчи амирим бўлурсиз!

Бундай катта лавозимлар олдида қиш совуқлари ҳам Жунайд Бўтанинг кўзига кўринмай қолди. Икковлари йўл тайёрлигини кўриб, содиқ навкарлардан ўттиз кишини етовдаги отлари билан Ҳиротдан яширинча олиб чиқдилар-да, Самарқандга жўнаб кетдилар.

Невараси Абдулатифнинг Самарқандга аразлаб кетиб қолганини эшитган Шоҳрух мирзо Гавҳаршод бегимни Боғи Жаҳоноролдаги хонайи хосга чақиртирди.

— Сиз мени ўғлим Улуғбек билан душман қилмоқчимисиз, бегим? — деб қаҳр билан сўради.

— Не қилай, ҳазратим, Абдулатиф Алавуддовланинг илкига тиғ урибдир!

— Сиз мудом Алавуддовлага ён босурсиз! Ахир ундан ҳам айб ўтмабдирми? Ҳалитдан тожу тахтга талпинармиш! Валиаҳд бўлмоқчи эмиш! Уни эрка қилиб ҳовлиқтирган сиз эмасми?!

Хуфялар аллақачон ҳамма гапни оқизмай-томизмай Шоҳрух мирзога етказганини сезган Гавҳаршод бегим титроқ қўлларини кўксига қўйиб:

— Мен, заифангиз, кўнгли бўшлик қилган бўлсам авф этинг, — деди. — Бевақт вафот этган фарзандимиз Бойсунғур мирзодан ёдгор бўлиб қолган Алавуддовлага меҳр қўйганим рост. Лекин сўзимга инонинг, ҳазратим, Абдулатиф билан унинг отаси Улуғбекка менинг меҳрим бундан ортиқ бўлса борки, кам эмасдур!

— Кам эмаслиги... фақат оғиздами ёки... амалда исботи борми?

Бугун ҳаво совуқ бўлгани учун эр-хотин иккови ҳам пўстин кийишган, ташқарида қор ёғиб, изғирин шамол эсмоқда эди.

— Агар... менинг сўзларимга исбот талаб қилинса... Хўп, ижозат беринг, ҳозир қиш чилласи бўлса ҳам, Самарқандга йўл олай. Оналик меҳрим қандайлигини Мирзо Улуғбек олдида исбот этай, Абдулатифни Ҳиротга олиб қайтай!

Ҳиротдан Самарқандга қиш кунида отлиқ бориб келиш учун сал кам бир ой вақт кетар эди. Ёши олтмишдан ошган Гавҳаршод бегим бундай машаққатли сафарга бардош бераолармикин? Келинчаклигида унинг қанчалик гўзал ва шижоатли аёл бўлгани Шоҳрухнинг эсига тушди:

— Ҳали ҳам йигирма ёшдаги ғайратларингиздан бор экан-да, бегим?

— Фарзанд меҳри ёшга қарамас экан, ҳазратим. Мен тўнғич ўғлимиз Улуғбекни жуда соғиниб юрибмен. Аммо неварамиз Абдулатифнинг феъли ёмон. Ҳалитдан тожу тахтга ҳавасманд.

— Мен ҳам буни сезиб юрибмен. Баъзи Самарқанд беклари Улуғбекнинг мадрасада мударрислик қилиб, илми нужумга берилиб кетганидан норози. Улар Абдулатифни отасидан кўра подшоликка муносиброқ деб билар эмишлар. Махфий ахборотлардан шуни билганим учун Улуғбек мирзонинг тинчини ўйлаб, Абдулатифни Ҳиротдан кетказмай юрган эдим.

— Рост, Абдулатиф Улуғбек учун ҳам хатарли. Рухсат беринг, мен бориб уни қайтариб олиб келай! — деди Гавҳаршод бегим.

Хонайи хосда икковлари ўлтирган эдилар. Йўғон гавдалик Шоҳрух мирзо кўзлари алланечук ялтираб ўрнидан турди. Гавҳаршод бегим ҳам жойидан кўтарилди. Майин соқол-мўйлови силлиқ тарашланган барваста Шоҳрух бегимни меҳр билан бағрига босди-да, юзидан, кўзидан ўпди:

— Мард аёлсиз, сафарингиз бехатар бўлсин!

Ўша куни Шоҳрухнинг буйруғи билан Самарқандга чопар юборилди ва Гавҳаршод бегимнинг йўлга чиқаётгани ҳақида Улуғбекка хабар қилинди.

ОНА, ЎҒИЛ, НЕВАРА

Гавҳаршод бегим қор бўралаб ёғаётган совуқ кунда Ҳиротдан отлиқ жўнаб кетди. Шоҳрух мирзо унга юздан ортиқ қўриқчилар, хизматчилар, канизу навкарлар қўшиб берган эди. Бегим от устида жуда толиқса ёки совуқдан қийналиб қолса уни атрофи кийгиз билан ўралган, ичи бир қадар илиқ тахти-равонга олишарди. Саккиз бақувват йигит тахти-равоннинг тўрт томонидан узун дасталарини елкаларига қўйиб, эҳтиёт билан кўтариб борар эдилар. Бундай ҳолда тез юриб бўлмас, сафар узоққа чўзилар эди.

Онаси келаётгани ҳақидаги хабар Улуғбекка шамол тезлигида етиб борди. Қор-қировли қиш кунларида кекса онаси йўлларда қандай азоб тортишини кўз олдига келтирган Улуғбек барча ишларини ташлаб, Самарқанддан Амударё бўйига қараб шошилди. Гавҳаршод бегим Ҳирот томонидан Амударёнинг чап қирғоғига яқинлашгунча Улуғбек ҳам Бухоро ва Қоракўл орқали дарёнинг ўнг қирғоғига етиб келди.

У вақтларда Амударёда бирорта кўприк йўқ эди. Қишки дарёдан отлиқ ўтиб бўлмас, сувнинг саёз жойлари музлаган, аҳён-аҳёнда музлар кўчиб бир-бирига зарб билан уриларди. Бу асов дарёдан қишда кемада ўтиш ҳам хатарли, катта музлар кемани ағдариб юбориши мумкин. Шундай бўлса ҳам Улуғбек мустаҳкам бир кемага тушиб, онаси турган чап қирғоққа ўтиб келди. Гавҳаршод бегим кўпдан бери кўрмаган ўғлини бағрига босганда кўзларида қувонч ёшлари йилтиради.

— Хуш келибсиз, ҳазрат онажон! Самарқанду Бухоро Сизга пешкаш! Нариги қирғоқда Абдулатиф йўлингизга пойандоз тўшаб турибдилар!

— Абдулатиф ҳам келдими?! Хайрият!

Яна ўша кемага тушиб ўнг қирғоққа ўтганларича бебош тўлқинлар катта-катта муз парчаларини бир неча марта кемага олиб келиб урди. Кема чайқалиб силкинганда Гавҳаршод бегим барра пўстин кийган Улуғбекнинг бақувват елкаларидан ушлаб мувозанат сақларди:

— Улуғ ўғлим, тўнғич ўғлим, суянган тоғимиз! — деб, Улуғбекни болалик пайтидагидек эркалатиб сўзларди.

Ўнг қирғоқда кема келиб тўхтаган жойга чиндан ҳам қипқизил гилам, пойандозлар тўшалганди. Пойандоз четида хипча бўйли новча Абдулатиф момосини таъзиму тавозеълар билан кутиб олди. Гавҳаршод бегим унинг эгилган бошини қўллари орасига олиб:

— Момоси ўргилсин Латифжондан! — деб пешонасидан ўпди.

Шу билан барча хафачиликлар унутилди-ю, уч авлод — она, ўғил, невара — хушу хурсанд Самарқанд томонга йўл олдилар. Қишда юриладиган яхши йўл Бухоро орқали ўтарди. Бу ерда бир кун тўхтаб, муқаддас Чашмайи Айюбдан сув ичдилар. Бухоро ва Ғиждувонда Улуғбек қурдирган мадрасалар онасига жуда маъқул бўлди. Гавҳаршод бегим бундан беш йил олдин Ҳиротдан келганда Ғиждувонда бир кеча тунаб ўтган, Абдухолиқ Ғиждувонийга эътиқоди борлигини айтган:

— Болам, Абдухолиқ Ғиждувонийнинг устози авлиё Юсуф Ҳамадоний бўлган. Абдухолиқ Ғиждувонийнинг мақбараларини обод қилсангиз бошингизга савоб ёғилгай!

Улуғбекнинг ўзи ҳам Абдухолиқ Ғиждувонийни буюк авлиё деб биларди. Шунинг учун Ғиждувонда унинг номи билан улкан бир мадраса ва мақбара қурдирди.

Гавҳаршод бегим бу гал Ғиждувонга келганда мақбарани кўриб беҳад қувонди. Улуғбек Абдухолиқ Ғиждувоний мақбараси олдида онаси шарафига жонлиқ сўйдирди, дошқозонларда палов дамлатиб, минглаб одамларга худойи ош тортдирди.

Бунинг ҳаммаси учун Гавҳаршод бегим ўғлидан астойдил миннатдор бўлди. Аёллар одатига биноан азонда офтоб чиқмасдан олдин Абдухолиқ Ғиждувоний мақбарасига зиёратга келиб, тиловат қилди:

— Илоҳим, шу мақбарани қурдирган ўғлим Улуғбекни парвардигор паноҳида асрасин, Ҳазрат Абдухолиқ Ғиждувонийнинг арвоҳлари доим унга мададкор бўлсин, неварам Абдулатифга Худо инсофу қаноат берсин, ота-бола доим бир-бирига меҳру оқибатлик бўлсин! — деб юзига фотиҳа тортди.

Самарқандга боргунча яна неча марта тўхтаган бўлсалар, ҳамма жойда Гавҳаршод бегимни "Макди Уле" — "Авлиё она" деб эъзозлашар, хусусан аёллар унинг дуосини олишга интилишар, бегимнинг кийимларига тегиб қолган қўлларини кўзларига суртиб ўпишар эди. Самарқанддаги эъзоз-икромлар бундан ўн чандон баланд бўлди. Улуғбек ва унга яқин одамларнинг иссиқ меҳри туфайли қиш совуқлари ҳам Гавҳаршод бегимнинг хаёлидан узоқлашиб кетди. Улуғбек Кухак тоғи этагидаги Боғи Майдонда гўзал Хитой чиннилари билан зийнатланган икки қаватлик кўшкда онаси шарафига катта қабул маросими ўтказди. Маросимда Гавҳаршод бегимнинг барча келинлари, шаҳарнинг аслзода аёллари ҳам иштирок этдилар. Зиёфатдан сўнг ҳаммаларига саруполар улашилди. Гавҳаршод бегимнинг ўзига олмос кўзли узуклар, хитойи чиннилар, зардўзи қаболар тақдим этилди.

Меҳмонлар тарқагандан сўнг юқори ошиённинг очиқ саҳнида Улуғбек билан Гавҳаршод бегим бир пас осмондаги юлдузларни томоша қилиб сўзлашиб турдилар.

Осмон очиқ, аёзли тунда юлдузлар чарақлаб кўринарди.

— Ҳазрат онажон, ёдингиздами? — деди Улуғбек. — Мен уч-тўрт ёшлик бола эканимда Ҳамза ибн Али деган қиссахоним бор эди.

— Ҳа-ҳа, узоқ Султонияда, Табриз томонда Ҳамзани соҳибқирон бобонгиз Сизга қиссахон қилиб тайинлаган эдилар.

— Ўша Ҳамза ибн Али менга осмондаги юлдузлар ҳақида ғаройиб ривоятлар айтиб бергани ҳануз ёдимдан чиқмайдир. Мен ҳозир Абдулатифга илми нужумдан сабоқ бермоқдамен. Фарзандлар осмон жисмларидаги собитликдан, тартибу мувозанатдан ибрат олмоқлари керак. Ҳазрат онажон, эшитган бўлсангиз, юлдузлар қоронғи қудуқ тубидан кундуз куни ҳам кўринур. Шунинг учун Абу Райҳон Беруний кундуз куни қудуқ тубига тушиб юлдузларни кузатар экан. Бизнинг расадхонадаги қоронғилик ҳам юлдузларни кундуз куни кузатишга имкон бергай. Шу имкониятдан фойдаланиб бир минг ўн саккизта собит юлдузларни кашф этдик.

— Улуғ кашфиётлар қилибсиз, болам, Худойим сизни ёмон кўздан асрасин. Осмонда Аллоҳнинг пардайи асрори бор. Сиз бу пардани очаман деб уринманг, Парвардигорнинг қаҳри келгай. Эҳтиёт бўлинг!

— Хўп, ҳазрат онажон! Сиз хавотир бўлманг.

— Ҳиротда бизга Хоқони Саййид мунтазирлар. Энди Абдулатифни олиб қайтишим зарур.

Аммо Абдулатиф Ҳиротга қайтишни истамасди. Гавҳаршод бегимдай машҳур момо аразлаб кетган неварасининг кетидан шунча йўл босиб келгани Самарқанддаги беку аъёнларнинг кўзи олдида Абдулатифнинг обрўсини оширган, нуфузлик амирлар унинг шарафига ҳар куни зиёфатлар беришмоқда. Ичкилик базмларида уни кўкларга кўтариб мақтайдиганлар кўпайиб қолди. Буни эшитган Гавҳаршод бегим Улуғбек билан яккама-якка суҳбатлашганда овозини пасайтириб деди:

— Ҳазрат отангиз айтиб юбордилар, "Абдулатиф Самарқанд бекларининг қутқусига учиб, отасининг тахтига тажовуз қилиши мумкин" дедилар.

— Наҳотки? — Улуғбек бу сўзларга унча ишонмади.

— Шоҳ ўғлим, Абдулатифни мен ёшлигидан билурмен. Унинг табиатида ёмон бир беқарорлик бор. Кўзларида бургутнинг кўзларини эслатадиган қаттиқ бешафқатлик сезамен. Мен сизнинг болалигингизни ҳам яхши эслаймен. Сизда улуғ истеъдодларда бўладиган некбинлик, майинлик устун эди. Аммо ўғлингиз жуда қаттиққўл. Яна енгилтабиатлиги бор, қутқуга учиши осон. Бу ерда қолса, уни сизга қарши бирон фитнанинг гирдобига тортишлари мумкин. Шунинг учун ҳазрат отангиз Абдулатифни Ҳиротда ўз ёнларида тарбия қилмоқчилар. Ҳарбий вазоратда унга каттароқ лавозим бермоқчилар. "Балки панжҳазора[1] лавозимини берармиз" дедилар.

Бу гаплардан кейин Улуғбек Абдулатифни Ҳиротга қайтаришга рози бўлди. Қиш чилласи ҳали чиқмаган эди. Шунга қарамай Улуғбек онаси билан ўғлини яна Амударё бўйигача кузатиб келди. Сўнг учовлари кемага чиқишди. Дарёда музлар ҳаракати янада хатарли тус олган эди. Улуғбек онаси билан ўғлини Амударёнинг қирғоғига ўтказиб, Ҳиротга кузатгандан сўнг яна кўчма музлар зарбасидан силкиниб лапанглаб бораётган кемада ўнг қирғоққа қайтиб кетди.

Бу ҳодисанинг гувоҳи бўлган одамлар подшоҳ ўғил билан малика онанинг бир-бирларига талпиниб ва аразчи Абдулатиф учун жон куйдириб қаҳратон совуқларда шунча узоқ йўл босганларини, хусусан, Улуғбек онасининг ҳурмати учун Амудай хатарли дарёнинг у қирғоғидан бу қирғоғига қиш чилласида бир эмас, тўрт марта ўтганини ҳаётда кам учрайдиган бир меҳру оқибат тимсоли деб таърифлаганлари Шоҳрух мирзонинг қулоғига ҳам етиб борди. Шоҳрухнинг топшириғига биноан мирзо Алавуддовла Ҳиротнинг энг эътиборли аркони давлатлари билан бирга Гавҳаршод бегимга пешвоз чиқиб, у билан Абдулатифни икки кунлик йўлда кутиб олдилар.

Абдулатиф ва Алавуддовла ярашган бўлиб, қучоқлашиб кўришдилар. Аммо бу ярашиш кетидан қонли олишувлар келишини ҳали ҳеч ким билмас эди.

1 Панжҳазора — беш минг боши, қўшин бошлиғи — армия генерали даражасида.

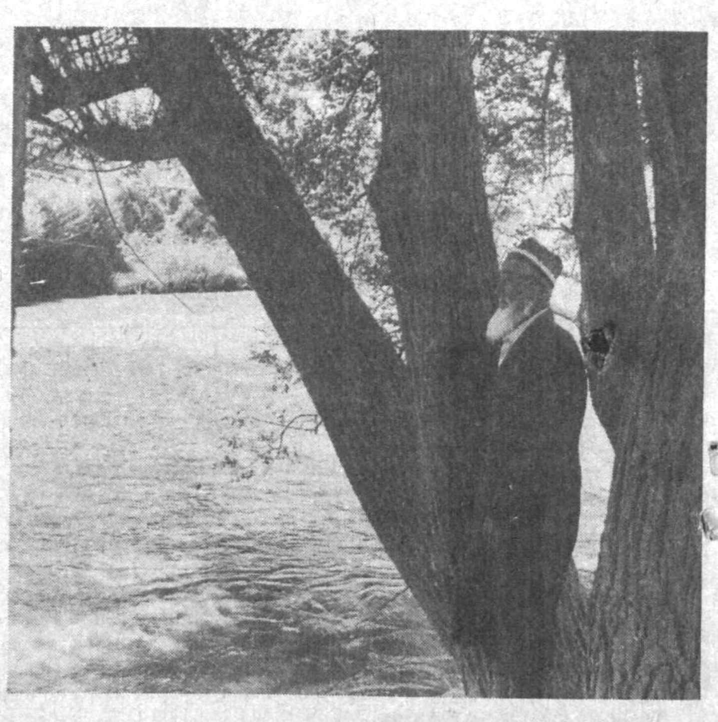

Куз хаёллари.

Б. ТЎРАЕВ суратлавҳаси.

ГОССТРАХ

Суғурталанувчилар манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида давлат суғурта ташкилотлари 100 фоизли индексациялашни амалга оширади.

1994 йилнинг 1 августидан кейин тузилган шартномалар бўйича 50 дан 600 фоизгача индексация белгиланган.

Ҳаёт суғуртаси маблағ тўплаш ва уни қадрсизланишдан сақлабгина қолмасдан, балки ўз ҳаётингиз ва соғлиғингизни моддий жиҳатдан муҳофаза қилиб қўйишингизни таъминлайди ҳам.

Сизни қизиқтирган саволларга жавоб олиш учун республикамизнинг барча туманлари ва шаҳарларидаги давлат суғурта бўлинмаларига мурожаат этишингиз мумкин.

Тел. 76-97-75 76-93-46 Факс 76-99-87

Биз янги алоқа ришталарини яратдик!

Диалог-Оптим

қуйидагиларни амалга оширади:

- Украина, Беларусь, Молдова, Козоғистон, Латвия, Эстония ва Литва ўртасидаги шошилинч тўловлар;
- мазкур республикаларнинг корхоналари ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китоблар;
- Ўзбекистон ва Туркманистонга ўтказиладиган тўловлар.

Коэффициентлар тўғрисидаги маълумотларни ҳар куни "Комсомольская правда" газетасидан ва Москва шаҳридаги (095) 335-07-88, 335-71-11, 330-78-55 ва 330-32-50 (кечаю-кундуз); Днепропетровск шаҳридаги (0562) 45-22-94; Рига шаҳридаги (0132) 32-75-11 телефонлари, 32-50-19 факси орқали билиб олишингиз мумкин.

27-30 сентябрь 1994 йил

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Н.А. Семашко номидаги тиббий тикланиш ва жисмонан даволаниш Илмий-Текширув Институти ва "Ўзбегим Интернейшнл" Қўшма Корхонаси Сизни

"ТИББИЁТ-94"

Ҳалқаро кўргазмасига таклиф этадилар.

МАНЗИЛГОҲ:
Тошкент ш., Хуршид кўчаси, 4-уй.
Н.А. СЕМАШКО номли тиббий тикланиш ва жисмонан даволаниш ИТИ

Кўргазма соат 10.00 дан 17.00 гача ишлайди

Кўргазмамизга ташриф буюриб Сиз бизни шод этасиз!

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.
Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров, навбатчи — Б. Норбоев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби №0001 Буюртма Г. — 1053 70362 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 22.50. 1 2 3 4 5 6